

ชนิดของสาระของมาตราต่าง ๆ

ในบทนี้ เป็นการวิเคราะห์ในระดับบรรดาศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงชนิดของ สาระของมาตราต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยว่ามีกี่ชนิด แต่ละชนิดมี ลักษณะอย่างไร และมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

คำว่า "สาระ" หมายถึงแก่นหรือใจความสำคัญซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญของบทบัญญัติ ในแต่ละมาตราของประมวลกฎหมายที่สื่อออกไปให้ผู้ใช้อกฎหมายทราบ ในแต่ละมาตราของ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยนี้ อาจจะเสนอใจความสำคัญเพียงหนึ่งใจความ หรือ อาจเสนอใจความสำคัญได้หลายใจความก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละ 1 มาตรานั้นอาจแบ่ง ออกเป็นหลายวรรค และในแต่ละวรรคก็อาจเสนอใจความได้หลายใจความ ซึ่งผู้วิจัยจะ กล่าวโดยละเอียดต่อไป

"วรรค" คือย่อหน้าหนึ่ง ๆ ของบทบัญญัติในแต่ละมาตราของกฎหมาย (เปลื้อง ณ.นคร, 2535 : 276) กล่าวคือ "วรรค" คือข้อความช่วงหนึ่ง ๆ ของบทบัญญัติในแต่ละ มาตราของกฎหมาย เมื่อจบวรรคหนึ่ง ๆ แล้วจะขึ้นวรรคใหม่ ก็จะมีการขึ้นบรรทัดใหม่และ ย่อหน้าใหม่ทุกครั้ง ในแต่ละมาตราหนึ่ง ๆ ของประมวลกฎหมายนี้ อาจมีหลายวรรคได้ เช่น มาตรา 826 มี 2 วรรค คือ วรรคที่ 1 "อันสัญญา...เป็นตัวแทน" และวรรคที่ 2 "อนึ่ง...กิจการนั้น" ดังนี้

มาตรา 826 "อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน

อนึ่ง สัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไป เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือล้มละลาย เว้นแต่จะปรากฏว่าขัดกับข้อสัญญาหรือสภาพแห่งกิจการนั้น"

จากการวิเคราะห์ชนิดของสาระของมาตราต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้วิจัยพบว่า สาระในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิดด้วยกัน คือ

1. สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิดย่อย คือ
  - 1.1 สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ แบบไม่มีเงื่อนไขในการปฏิบัติตาม
  - 1.2 สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ แบบมีเงื่อนไขในการปฏิบัติตาม
2. สาระที่เป็นคำอนุญาต
3. สาระที่เป็นคำจำกัดความ
4. สาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ

ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ

สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ เป็นข้อความที่แสดงคำสั่งหรือข้อบังคับเพื่อให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม เช่น

มาตรา 436 "บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดเพราะของตกลงจากโรงเรือนนั้น หรือเพราะกิ่งข้างของไปตกในที่อันมิควร"

มาตรา^{นี้}จะมีใจความสำคัญเพียงใจความเดียว ซึ่งแสดงคำสั่งหรือข้อบังคับที่บุคคลที่อยู่ในโรงเรียนจะต้องทำ

สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ^{นี้} สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดย่อย ดังนี้

1. สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ แบบไม่มีเงื่อนไขในการปฏิบัติตาม

สาระชนิด^{นี้}มีลักษณะเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับให้ปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ในการสั่งหรือบังคับ^{นั้น} มาตราที่เสนอสาระชนิด^{นี้} มีองค์ประกอบดังนี้

$\left(\begin{array}{l} - \text{เรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง} \\ - \text{ขอบเขตของกฎหมาย} \end{array} \right) + \text{คำสั่งหรือข้อบังคับ} + (\text{กรณียกเว้น})$

สาระชนิด^{นี้}มีองค์ประกอบอยู่ 4 ส่วน คือ

- 1) ส่วนของเรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง (ให้เลือก)
- 2) ส่วนของขอบเขตของกฎหมาย (ให้เลือก)
- 3) ส่วนของคำสั่งหรือข้อบังคับ (บังคับ)
- 4) ส่วนของกรณียกเว้น (ให้เลือก)

จากองค์ประกอบข้างต้น องค์ประกอบหลักของสาระชนิด^{นี้}ที่ขาดไม่ได้ คือ ส่วนที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับให้ปฏิบัติตาม ส่วนองค์ประกอบอีก 4 ส่วน คือ ส่วนของเรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง ส่วนของขอบเขตของกฎหมาย และส่วนของกรณียกเว้น^{นั้น} อาจปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใส่ไว้ในวงเล็บ องค์ประกอบแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบส่วนที่ 1 : เรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง คือส่วนของข้อความที่แสดงถึง
เรื่องที่ต้องการจะสั่งหรือบังคับให้ปฏิบัติตาม ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิดดังนี้

1) เรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง คือเป็นสิ่งที่ถูกเอ่ยขึ้นเพื่อจะบังคับหรือสั่งต่อไปว่าบุคคล
ผู้เกี่ยวข้อง* ต้องทำการหรือไม่ต้องทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือถูกห้ามไม่ให้ทำการ
อย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้สิ่งที่จะบังคับหรือ
สั่งนี้อาจถูกเอ่ยขึ้นเพื่อให้ต้องเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 67 "คำสั่งศาลแสดงสาปสูญก็ดี คำสั่งถอนคำสั่งนั้นก็ดี** ทำหน้าที่โฆษณา
ในราชกิจจานุเบกษา"

* บุคคลผู้เกี่ยวข้อง คือบุคคลที่มีบทบาทที่เฉพาะเจาะจงที่ต้องกระทำการบางสิ่ง
บางอย่างในคำสั่งหรือข้อบังคับนั้น เช่น

มาตรา 808 "ตัวแทนต้องทำการด้วยตนเอง เว้นแต่จะมีอำนาจใช้ตัวแทนช่วง
ทำการได้"

จากมาตรา 808 นี้ "ตัวแทน" จะเป็นบุคคลที่มีบทบาทที่เฉพาะเจาะจงในคำสั่ง
หรือข้อบังคับนี้ ดังนั้น"ตัวแทน" จึงเป็นบุคคลผู้เกี่ยวข้องในมาตรานี้

** ส่วนของข้อความที่ขีดเส้นใต้ คือส่วนที่แสดงถึงเรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง ที่เป็น
สิ่งที่จะบังคับหรือสั่ง และต่อแต่นี้ไป ส่วนของข้อความส่วนใดที่ถูกขีดเส้นใต้ ส่วนนั้นจะเป็น
ส่วนของตัวอย่างที่ต้องการยกให้เห็นตามหัวข้อนั้น ๆ

มาตรา 157 วรรค 1 "ระยะเวลานั้น ท่านให้คำนวณเป็นวัน..."

มาตรา 127 "การชู้ว่าจะใช้สิทธิอันใดอันหนึ่งตามปกตินิยมก็ดี เพียงแต่ ความกลัวเพราะนับถืออำนาจเกรงก็ ท่านหาจัดว่าเป็นการชู้ไม่"

มาตรา 208 วรรค 1 "การชำระหนี้จะให้สำเร็จผลเป็นอย่างไร ลูกหนี้จะต้อง ขอปฏิบัติการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้เป็นอย่างไรนั้นโดยตรง..."

มาตรา 427 "บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการ และตัวแทนด้วยโดยอนุโลม"

มาตรา 547 "ผู้เช่าต้องเสียค่าใช้จ่ายไปโดยความจำเป็นและสมควรเพื่อรักษา ทรัพย์สินซึ่งเช่านั้นเท่าใด ผู้ให้เช่าจำต้องชดใช้ให้แก่ผู้เช่า เว้นแต่ค่าใช้จ่ายเพื่อ บำรุงรักษาตามปกติและเพื่อซ่อมแซมเพียงเล็กน้อย"

มาตรา 565 "การเช่าถือสวนนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเช่ากันปีหนึ่ง การเช่านา ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเช่ากันตลอดฤดูกาลทำนาปีหนึ่ง"

มาตรา 784 "กรรมสิทธิ์ในสินค้าที่เก็บรักษาไว้นั้น ท่านว่าอาจโอนได้แต่ด้วย สลักหลังใบรับของคลังสินค้าเท่านั้น"

มาตรา 787 "ในการสลักหลังลงในประทวนสินค้าครั้งแรกนั้น ต้องจัดแจ้ง จำนวนหนี้ที่จำนำสินค้าเป็นประกัน ทั้งจำนวนดอกเบี้ยที่จะต้องชำระและวันที่หนี้จะถึงกำหนด ชำระด้วย"

มาตรา 835 "บทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยตัวแทนนั้น ท่านให้ใช้บังคับถึงตัวแทนค้าต่างด้วย เพียงที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติในหมวดนี้"

มาตรา 853 วรรค 1 "อันการพนันหรือขันต่อนั้น ท่านว่าหาก่อให้เกิดหนี้ไม่สิ่งที่ ได้ให้กันไปในกาพนันหรือขันต่อก็จะวางคืนไม่ได้ เพราะเหตุมูลหนี้หนึ่งอย่างใด มิได้..."

มาตรา 868 "อันสัญญาประกันภัยทะเล ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทะเล"

มาตรา 877 วรรค 2 "...อันจำนวนวินาศจริงนั้น ท่านให้ตีราคา ณ สถานที่ และในเวลาซึ่งเหตุวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น อนึ่ง จำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาเช่นนั้น"

มาตรา 961 วรรค 1 "คำคัดค้านนั้นให้นายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอ หรือทนายความผู้ได้รับอนุญาตเพื่อการนี้เป็นผู้ทำ..."

มาตรา 1003 "ในคดีผู้สลักหลังทั้งหลายฟ้องไล่เบี้ยกันเอง และได้เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายแห่งตัวเงิน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดี เมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ผู้สลักหลังเข้าถือเอาตัวเงินและใช้เงิน หรือนับแต่วันที่ผู้สลักหลังนั้นเองถูกฟ้อง"

มาตรา 1087 "อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบเท่านั้นเป็นผู้จัดการ"

มาตรา 1099 "หนังสือบริคณห์สนธิ์นั้น ท่านให้ทำเป็นต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่าสองฉบับ และให้ลงลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการและลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีสถานลงชื่อรับรองด้วยสองคน

หนังสือบริคณห์สนธิ์ซึ่งได้ทำนั้น ท่านบังคับให้นำฉบับหนึ่งไปจดทะเบียน และมอบไว้ ณ หอทะเบียนในส่วนพระราชอาณาเขตซึ่งบ่งไว้ว่าจะบอกทะเบียนตั้งสำนักงานของบริษัทนั้น"

มาตรา 1105 วรรค 1 "อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้..."

มาตรา 1404 "สิทธิอาศัยนั้น จะโอนกันไม่ได้แม้โดยทางมรดก"

มาตรา 1117 "อันมูลค่าของหุ้นหนึ่งนั้น มิให้ต่ำกว่าห้าบาท"

มาตรา 1210 "ผู้สอบบัญชีควรจะได้สินจ้างเท่าใด ให้ที่ประชุมใหญ่กำหนด"

มาตรา 1386 "บทบัญญัติว่าด้วยอายุความในประมวลกฎหมายนี้ ท่านให้ใช้บังคับในเรื่องอายุความได้สิทธิอันกล่าวไว้ในลักษณะนี้โดยอนุโลม"

2) กรณีเฉพาะ หมายถึงกรณีเฉพาะเจาะจงที่จะบังคับหรือสั่ง หรือเป็นกรณีเฉพาะที่ถูกสมมุติขึ้นมา ซึ่งเป็นสถานการณ์จำลองเพื่อจะออกข้อบังคับหรือคำสั่งให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับกรณีเฉพาะนั้น หรือให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้กรณีเฉพาะนั้น

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 250 "การครองทรัพย์สินสูญสิ้นไป สิทธิอันหนึ่งก็เป็นอันระงับสิ้นไปด้วย แต่ความที่กล่าวนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ทรัพย์สินอันหนึ่งสูญสิ้นไปนั้นได้ให้เข้าไปหรือจำหน่ายไว้ด้วยความยินยอมของลูกหนี้"

มาตรา 280 "เมื่อบุคคลหลายคนมีบริวารในลำดับเสมอกัน เหนือทรัพย์สินอันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ต่างคนต่างได้รับชำระหนี้เฉลี่ยตามส่วนมากน้อยแห่งจำนวนที่ตนเป็นเจ้าของหนี้"

มาตรา 355 "บุคคลทำคำเสนอไปยังผู้อื่น ซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง และได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง จะถอนคำเสนอของตนเสียภายในเวลาอันควรคาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนองนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่"

มาตรา 472 วรรค 1 "ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติก็ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาที่ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ..."

มาตรา 730 "เมื่อทรัพย์สินอันหนึ่งอันเดียว ได้จำหน่ายแก่ผู้รับจำหน่ายหลายคนด้วยกัน ท่านให้ถือลำดับผู้รับจำหน่ายเรียงตามวันและเวลาจดทะเบียน และผู้รับจำหน่ายคนก่อนจักได้รับใช้หนี้ก่อนผู้รับจำหน่ายคนหลัง"

มาตรา 892 "ในกรณีบอกล้างสัญญาตามความในมาตรา 865 ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือทายาทของผู้นั้น"

มาตรา 1443 "ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้น ทำให้หญิงไม่สมควร
สมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย"

มาตรา 1539 วรรค 2 "...ในกรณีที่มารดาของเด็กหรือทาสาทของเด็กยังมี
ชีวิตอยู่ ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องนี้ไปให้ด้วย..."

มาตรา 1551 "ในกรณีที่มีการคัดค้านว่า ผู้ซึ่งขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรมิใช่
บิดาของเด็ก เมื่อผู้ซึ่งขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรนำคดีไปสู่ศาล ขอให้ศาลพิจารณาว่า
ผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรเป็นบิดาของเด็ก เด็กหรือมารดาเด็กจะขอให้ศาลพิจารณา
ในคดีเดียวกันนั้นก็ได้ว่า ผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร แม้จะเป็นบิดาของเด็ก ก็เป็น
ผู้ไม่สมควรใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด ในกรณีเช่นว่านี้ให้นำความในวรรคสาม
ของมาตรา 1549 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

อนึ่ง ในบางมาตรา ซึ่งพบเพียงมาตราเดียวเท่านั้น กรณีเฉพาะอาจปรากฏอยู่
ข้างท้ายคำสั่งหรือข้อบังคับก็ได้ ดังนี้

มาตรา 1506 วรรค 2 "...ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับ ในกรณีที่กลฉ้อฉล
นั้นเกิดขึ้นโดยบุคคลที่สามโดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้เห็นด้วย..."

องค์ประกอบส่วนที่ 2 : ขอบเขตของกฎหมาย คือส่วนของข้อความที่แสดง
ขอบเขตของกฎหมาย ที่จะบังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งจากการวิเคราะห์พบอยู่ 2 มาตรา
เท่านั้น คือมาตรา 1632 และมาตรา 1746 ดังนี้

มาตรา 1632 "ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1629 วรรคสุดท้าย การแบ่งส่วน
มรดกของทาสาทโดยธรรมในลำดับญาติ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนที่ 1 แห่งหมวดนี้"

มาตรา 1746 "ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย หรือข้อความในพินัยกรรมถ้าหากมี
ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เป็นทาสาทด้วยกันมีส่วนเท่ากันในกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง"

องค์ประกอบส่วนที่ 3 : คำสั่งหรือข้อบังคับ คือ ส่วนของข้อความซึ่งแสดงคำสั่งหรือข้อบังคับว่าบุคคลผู้เกี่ยวข้องต้องทำหรือไม่ต้องทำอะไรสิ่งหนึ่ง หรือห้ามไม่ให้ทำอะไรสิ่งหนึ่ง หรือบังคับให้เป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือให้มีผลหรือไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ชนิด ดังนี้

1) คำสั่งหรือข้อบังคับให้ต้องทำอะไรสิ่งหนึ่งหรือให้เป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

คำสั่งหรือข้อบังคับให้ต้องทำอะไรสิ่งหนึ่ง หรือให้เป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง คือคำสั่งหรือข้อบังคับให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องต้องทำอะไรสิ่งหนึ่ง หรือเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ควบคุมให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตัวอย่างคำสั่งหรือข้อบังคับให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องต้องทำอะไรสิ่งหนึ่ง

มาตรา 217 "ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย บรรดาที่เกิดแต่ความประมาทเดินเลื้อยในระหว่างเวลาที่ตนผิดนัด ทั้งจะต้องรับผิดชอบในการที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย เพราะอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วย เว้นแต่ความเสียหายนั้นถึงแม้ว่าตนจะได้ชำระหนี้ทันเวลากำหนดก็คงจะต้องเกิดมีอยู่นั่นเอง"

มาตรา 424 "ในการพิพากษาคดีข้อความรับผิดชอบเพื่อละเมิด และกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าศาลไม่จำเป็นต้องดำเนินตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญาอันว่าด้วยการที่จะต้องรับโทษ และไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงการที่ผู้กระทำผิด ต้องคำพิพากษาลงโทษทางอาญาหรือไม่"

มาตรา 550 "ผู้ให้เช่าย่อมต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง อันเกิดขึ้นในระหว่างเวลาเช่า และผู้ให้เช่าต้องจัดการซ่อมแซมทุกอย่างบรรดาซึ่งเป็นการจำเป็นขึ้น เว้นแต่การซ่อมแซมชนิดซึ่งมีกฎหมายหรือจารีตประเพณีว่าผู้เช่าจะพึงต้องทำเอง"

มาตรา 547 "ผู้เช่าต้องเสียค่าใช้จ่ายไปโดยความจำเป็นและสมควร เพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเช่านั้นเท่าใด ผู้ให้เช่าจำต้องชดใช้ให้แก่เขา เว้นแต่ค่าใช้จ่ายเพื่อบำรุงรักษาตามปกติและเพื่อซ่อมแซมเพียงเล็กน้อย"

มาตรา 616 "ผู้ขนส่งจะต้องรับผิดชอบในการที่ของอันเขาได้มอบหมายแก่คนนั้นสูญหายหรือบุบสลายหรือส่งมอบชกซ้ำ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการสูญหายหรือบุบสลายหรือชกซ้ำนั้น เกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดแต่สภาพแห่งของนั้นเอง หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ส่งหรือผู้รับตราส่ง"

มาตรา 634 "ผู้ขนส่งจะต้องรับผิดชอบต่อคนโดยสาร ในความเสียหายอันเกิดแก่ตัวเขาหรือในความเสื่อมเสียอย่างใด ๆ อันเป็นผลโดยตรงแต่การที่ต้องชกซ้ำในการขนส่ง เว้นแต่การเสียหายหรือชกซ้ำนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดแต่ความผิดของคนโดยสารนั้นเอง"

มาตรา 808 "ตัวแทนต้องทำการด้วยตนเอง เว้นแต่จะมีอำนาจใช้ตัวแทนช่วงทำการได้"

มาตรา 892 "ในกรณีบอกกล่าวสัญญาตามความในมาตรา 865 ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้นั้น"

มาตรา 895 วรรค 2 "..ในกรณีที่ 2 นี้ ท่านว่าผู้รับประกันภัยจำต้องใช้เงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือให้แก่ทายาทของผู้นั้น"

มาตรา 1087 "อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ"

มาตรา 1228 "มติพิเศษ ซึ่งอนุญาตให้เพิ่มทุนหรือลดทุนนั้น บริษัทต้องจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ลงมตินั้น"

มาตรา 1563 "บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา"

มาตรา 1668 "ผู้ทำพินัยกรรมไม่จำต้องเปิดเผยข้อความในพินัยกรรมนั้นให้พยานทราบ เว้นแต่กฎหมายจะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น"

ตัวอย่างคำสั่งหรือข้อบังคับที่ให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

มาตรา 34 วรรค 2 "...คำสั่งศาลนี้ ให้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา"

มาตรา 67 "คำสั่งศาลแสดงสาปสุญญัตติ คำสั่งถอนคำสั่งนั้นก็ดี ท่านให้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา"

มาตรา 157 วรรค 1 "ระชยะเวลานั้น ท่านให้คำนวณเป็นวัน..."

มาตรา 199 "การเลือกนั้น ท่านให้ทำด้วยแสดงเจตนาแก่ผู้กรณีกฎีกาฝ่ายหนึ่ง
การชำระหนี้ได้เลือกทำเป็นอย่างใดแล้ว ท่านให้ถือว่าอย่างนั้น
อย่างเดียวเป็นการชำระหนี้อันกำหนดให้กระทำแต่ต้นมา"

มาตรา 427 "บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการและ
ตัวแทนด้วยโดยชอบโดยม"

มาตรา 757 "บทบัญญัติทั้งหลายในลักษณะ 13 นี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่สัญญาจำนำ
ที่ทำกับผู้ตั้งโรงรับจำนำ โดยอนุญาตรัฐบาลแต่เพียงที่ไม่ขัดกับกฎหมาย หรือกฎข้อบังคับว่า
ด้วยโรงจำนำ"

มาตรา 835 "บทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยตัวแทนนั้น
ท่านให้ใช้บังคับถึงตัวแทนค้าต่างด้วยเพียงที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติในหมวดนี้"

มาตรา 868 "อันสัญญาประกันภัยทะเล ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ทะเล"

มาตรา 887 วรรค 2 "...อันจำนวนวินาศจริงนั้น ท่านให้ตีราคา ณ สถานที่
และในเวลาซึ่งเหตุวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น อนึ่ง จำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้วันนั้น ท่าน
ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาเช่นว่านั้น..."

มาตรา 943 วรรค 1 "อันการถึงกำหนดแห่งตัวแลกเงินซึ่งสั่งให้ใช้เงิน เมื่อสิ้น
ระยะเวลาอันใดอันหนึ่งนับแต่วันได้เห็นนั้น ท่านให้กำหนดนับแต่วันรับรอง หรือวันคัดค้าน"

มาตรา 961 วรรค 1 "คำคัดค้านนั้น ให้นายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอ
หรือทนายความผู้ได้รับอนุญาตเพื่อการนี้เป็นผู้ทำ..."

มาตรา 1018 "ในการจดทะเบียน ท่านให้เสียค่าธรรมเนียมตามกฎหมายข้อบังคับ
ซึ่งเสนาบดีเจ้ากระทรวงตั้งไว้"

มาตรา 1042 "ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการ กับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลาย
อันนั้น ท่านให้ใช้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน"

2) คำสั่งหรือข้อบังคับให้ไม่ต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

คำสั่งหรือข้อบังคับให้ไม่ต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ คำสั่งหรือข้อบังคับให้บุคคล
ผู้เกี่ยวข้องไม่ต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 424 "ในการพิพากษาคดีข้อความรับผิดเพื่อละเมิด และกำหนด
ค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าศาลไม่จำเป็นต้องดำเนินตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา
อันว่าด้วยการที่จะต้องรับโทษ และไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงการทำผิด ต้องคำพิพากษา
ลงโทษทางอาญาหรือไม่"

มาตรา 562 วรรค 2 "...ผู้เช่าไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย หรือบุบสลาย
อันเกิดแต่การให้ทรัพย์สินนั้นโดยชอบ"

มาตรา 1668 "ผู้ทำพินัยกรรมไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อความในพินัยกรรมนั้นให้
พยานทราบ เว้นแต่กฎหมายจะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น"

มาตรา 1407 วรรค 1 "ผู้ให้อาศัยไม่จำเป็นต้องบำรุงรักษาทรัพย์สินให้อยู่ใน
ความซ่อมแซมอันดี..."

มาตรา 1743 "ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมโดยลักษณะทั่ว ๆ ไป ไม่
จำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในพินัยกรรมลักษณะเฉพาะเกินกว่าจำนวนทรัพย์สินมรดกที่ตนได้รับ"

3) คำสั่งหรือข้อบังคับที่ห้ามไม่ให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

คำสั่งหรือข้อบังคับที่ห้ามไม่ให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ คำสั่งหรือข้อบังคับห้ามไม่ให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเป็นข้อบังคับที่ต้องควบคุมมิให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอันเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 193 "เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ท่านว่าศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นมูลยกฟ้องไม่ได้"

มาตรา 346 "สิทธิเรียกร้องรายใด ตามกฎหมายศาลจะสั่งยึดมิได้ สิทธิเรียกร้องรายนั้นหาอาจจะเอาไปหักกลบลบหนี้ได้ไม่"

มาตรา 511 "ท่านห้ามมิให้ผู้ทอดตลาดเข้าสู่ราคา หรือใช้ให้หนึ่งผู้ใดเข้าสู่ราคาในการทอดตลาดซึ่งตนเป็นผู้อ่านวอการเอง"

มาตรา 601 "ท่านห้ามมิให้ฟ้องผู้รับจ้างเมื่อพ้นปีหนึ่ง นับแต่วันการชำระคบกพร่องได้ปรากฏขึ้น"

มาตรา 649 "ในข้อความรับผิดเพื่อเสียค่าทดแทนอันเกี่ยวกับการสมิใช้คงรูปนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันสิ้นสัญญา"

มาตรา 1003 "ในคดีผู้สลักหลังทั้งหลายฟ้องไล่เบี้ยกันเองและไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายแห่งตัวเงิน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ผู้สลักหลังเข้าถือเอาตัวเงินและใช้เงิน หรือนับแต่วันที่ผู้สลักหลังนั้นเองถูกฟ้อง"

มาตรา 1081 "ห้ามมิให้เอาชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดมาเรียกชานระคนเป็นชื่อห้าง"

มาตรา 1084 วรรค 1 "ห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบียให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด นอกจากผลกำไรซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาค้าได้..."

มาตรา 1102 "ห้ามมิให้ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้น"

มาตรา 1105 วรรค 1 "อันที่นั่น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่า
ของหุ้นที่ตั้งไว้"

มาตรา 1117 "อันมูลค่าของหุ้น ๆ หนึ่งนั้น มิให้ต่ำกว่าห้าบาท"

มาตรา 1225 "อันทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของ
ทุนทั้งหมดหาได้ไม่"

มาตรา 1581 วรรค 1 "คดีเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินในระหว่างผู้เยาว์กับ
ผู้ใช้อำนาจปกครองนั้น ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่เวลาที่อำนาจปกครองสิ้นไป..."

มาตรา 1722 "ผู้จัดการมรดกจะทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็น
ปฏิปักษ์ต่อกองมรดก หาได้ไม่ เว้นแต่พินัยกรรมจะได้อนุญาตไว้ หรือได้รับอนุญาตจากศาล"

4) คำสั่งหรือข้อบังคับให้การใดการหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่มีผลบังคับทาง
กฎหมาย หรือมีผลบังคับจนกว่าจะถูกบอกล้าง คือเป็นโมฆะ* หรือเป็นโมฆียะ**

ตัวอย่างเช่น

* โมฆะ หมายถึง การกระทำที่สูญเปล่า ไม่มีผลบังคับกันได้ตามกฎหมาย
(ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และกำชัย จงจักรพันธ์. กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ, 2536:42)

** โมฆียะ หมายถึง การกระทำที่มีผลสมบูรณ์ผูกพันกันตามกฎหมาย จนกว่าจะ
ถูกบอกล้างแต่ถ้าไม่มีการบอกล้างภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือมีการให้สัตยาบัน
นิติกรรมที่เป็นโมฆียะก็จะสมบูรณ์ตลอดไป (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และกำชัย จงจักรพันธ์,
เรื่องเดียวกัน, หน้า 42)

มาตรา 31 "การใด ๆ อันบุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้
ทำลง การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ"

มาตรา 115 "การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่มีกฎหมายบังคับไว้ การนั้น
ท่านว่าเป็นโมฆะ"

มาตรา 121 วรรค 1 "การแสดงเจตนาอันได้มาเพราะกลฉ้อฉลก็ดี เพราะ
ข่มขู่ก็ดี ท่านว่าเป็นโมฆะ..."

มาตรา 151 วรรค 1 "นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นเป็นการ
อันพันวิสัย ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ..."

มาตรา 373 "ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ
เพื่อกลฉ้อฉลหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าโมฆะ"

มาตรา 922 วรรค 2 "...อนึ่ง การสลักหลังโอนแต่บางส่วน ท่านว่า
เป็นโมฆะ"

มาตรา 1509 "การสมรสที่มีได้รับความยินยอมของบุคคลดังกล่าวในมาตรา
1454 เท่านั้น การสมรสนั้นเป็นโมฆะ"

มาตรา 1704 วรรค 1 "พันธกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็น
คนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ..."

องค์ประกอบส่วนที่ 4 : กรณียกเว้น คือ ส่วนของข้อความที่ใช้ในการแสดง
กรณียกเว้นว่าไม่ต้องทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามคำสั่งหรือข้อบังคับที่ปรากฏอยู่ข้างหน้า

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 217 "ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย บรรดาที่เกิดแต่
ความประมาทเลินเล่อในระหว่างเวลาที่ตนผิดนัด ทั้งจะต้องรับผิดชอบในการที่การชำระหนี้
กลายเป็นพันวิสัย เพราะอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วย เว้นแต่
ความเสียหายนั้นถึงแม้ว่าตนจะได้ชำระหนี้ทันเวลาที่กำหนดก็จะต้องเกิดมีอยู่นั่นเอง"

มาตรา 544 "ทรัพย์สินซึ่งเข้านั้น ผู้เช่าจะให้เช่าช่วงหรือโอนกรรมสิทธิ์ของตน อันมีในทรัพย์สินนั้น ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่บุคคลภายนอก ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาเช่า"

มาตรา 550 "ผู้ให้เช่าย่อมต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง อันเกิดขึ้น ในระหว่างเวลาเช่า และผู้ให้เช่าต้องจัดการซ่อมแซมทุกอย่างบรรดาซึ่งเป็นการจำเป็นขึ้น เว้นแต่การซ่อมแซมชนิดซึ่งมีกฎหมายหรือจารีตประเพณีว่าผู้เช่าจะพึงต้องทำเอง"

มาตรา 616 "ผู้ขนส่งจะต้องรับผิดชอบในการที่ของอันเขาได้มอบหมายแก่ตนนั้น สูญหายหรือบุบสลายหรือส่งมอบชกซ้ำ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการสูญหายหรือบุบสลายหรือ ชกซ้ำนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดแต่สภาพแห่งของนั้นเอง หรือเกิดเพราะความรับผิดชอบของผู้ส่งหรือผู้รับตราส่ง"

มาตรา 916 "บุคคลทั้งหลายผู้ถูกฟ้องในมูลตัวแลกเงิน หากอาจจะต่อสู้ผู้ทรง ด้วยข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันกัน เฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้ส่งจ่ายหรือกับผู้ทรงคน ก่อน ๆ นั้นได้ไม่ เว้นแต่การโอนจะได้มีขึ้นด้วยคบคิดฉ้อฉล"

มาตรา 1177 "วิธีตั้งบัญญัติไว้ในมาตราต่อ ๆ ไปนี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่ การประชุมใหญ่ เว้นแต่จะมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นข้อความขัดกัน"

มาตรา 1186 "ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือหาอาจออกเสียงเป็นคะแนนได้ไม่ เว้นแต่จะได้นำใบหุ้นของคณนั้นมาวางไว้แก่บริษัทแต่ก่อนเวลาประชุม"

มาตรา 1623 "ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพ ให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภุมิลาเนาของพระภิกษุนั้น เว้นแต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยนินยกรรม"

มาตรา 1722 "ผู้จัดการมรดกจะทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสีย เป็น ปฏิบัติยกต่อกองมรดกหาได้ไม่ เว้นแต่พินัยกรรมจะได้อนุญาตไว้ หรือได้รับอนุญาตจากศาล"

จากผลการวิเคราะห์ พบว่ามีข้อมูลที่เป็นสาระชนิดนี้อยู่ 370 สาระ คิดเป็น 38.30 % ของข้อมูลทั้งหมด

มาตรา 628 "ถ้าว่าของสูญหายไปเพราะเหตุสุดวิสัย ท่านว่าผู้ขนส่งไม่มีสิทธิจะ
ได้เงินค่าระวางพาหนะ ถ้าและได้รับไปไว้ก่อนแล้วเท่าใด ต้องส่งคืนทั้งสิ้น"

โครงสร้างที่ 1		โครงสร้างที่ 2	
"ถ้าว่าของสูญ หายไปเพราะ เหตุสุดวิสัย	ท่านว่าผู้ขนส่งไม่มีสิทธิ จะได้เงินค่าระวาง พาหนะ	ถ้าและได้รับไปไว้ ก่อนแล้วเท่าใด	ต้องส่งคืนทั้งสิ้น"

จะเห็นว่า มาตราที่มีการซ้ำกันของโครงสร้างองค์ประกอบเกิดขึ้น 1 ครั้ง โดย
โครงสร้างที่ 2 จะเกิดซ้ำกับโครงสร้างที่ 1 ทำให้มาตรานี้มีเงื่อนไข 2 เงื่อนไข และมี
ส่วนของคำสั่งหรือข้อบังคับอยู่ 2 ส่วน

อย่างไรก็ตาม การซ้ำกันแบบนี้ สามารถเกิดซ้ำกันได้มากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป
ถ้าเกิดการซ้ำกัน 2 ครั้ง ก็จะมี 3 โครงสร้าง เป็น 3 เงื่อนไข และ 3 คำสั่งหรือ
ข้อบังคับเสมอ และถ้าเกิดการซ้ำกันมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป ก็จะมีโครงสร้างที่มากกว่า
3 โครงสร้างขึ้นไปตามลำดับ แต่จากการวิจัย พบว่า อัตราการซ้ำกันของโครงสร้าง
องค์ประกอบนี้มีอัตราการซ้ำกันสูงสุดเพียง 3 ครั้งเท่านั้น

องค์ประกอบแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบส่วนที่ 1 : เรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง จะมีรายละเอียดดังที่ได้กล่าวมาแล้วในสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข แต่มีข้อเพิ่มเติมว่าเรื่องที่จะบังคับหรือสั่งนี้ อาจปรากฏอยู่ระหว่างส่วนของเงื่อนไขที่ปรากฏอยู่หน้าส่วนของคำสั่งหรือข้อบังคับกับส่วนของคำสั่งหรือข้อบังคับก็ได้

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 520 "ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งในสัญญาแลกเปลี่ยน ตกลงจะโอนเงินเพิ่มเข้ากับทรัพย์สินสิ่งอื่นให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งไซ้ บททั้งหลายอันว่าด้วยราคาในลักษณะซื้อขายนั้นให้ใช้ถึงเงินเท่านั้นด้วย"

มาตรา 595 "ถ้าผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระไซ้ ความรับผิดของผู้รับจ้างในการบกพร่องนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทแห่งประมวลกฎหมายนี้ลักษณะซื้อขาย"

มาตรา 685 "ถ้าเมื่อบังคับตามสัญญาค้ำประกันนั้น ผู้ค้ำประกันไม่ชำระหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้ รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน และอุปกรณ์ด้วยไซ้ หนี้ยังเหลืออยู่เท่าใด ท่านว่าลูกหนี้ยังคงรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ในส่วนที่เหลือนั้น"

มาตรา 733 "ถ้าเอาทรัพย์สินจำนองหลุด และราคาทรัพย์สินนั้นมีประมาณต่ำกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระอยู่ก็ดี หรือถ้าเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดใช้หนี้ ได้เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่นั้นก็ดี เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใด ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินนั้น"

มาตรา 1030 "ถ้าเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันใดอันหนึ่งเป็นการลงหุ้นด้วยไซ้ ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและซ่อมแซมก็ดี ความรับผิดเพื่อชำระคูปบพร่องก็ดี ความรับผิดเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ข้อยกเว้นความรับผิดก็ดี ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยซื้อขาย"

องค์ประกอบส่วนที่ 2 : เจื่อนไซ คือส่วนของข้อความที่แสดงเจื่อนไซในการบังคับหรือสั่ง ซึ่งอาจมีเพียงเจื่อนไซเดียวหรือหลายเจื่อนไซก็ได้และอาจปรากฏอยู่หน้าหรือหลังส่วนของคำสั่งหรือข้อบังคับก็ได้

ก. กรณที่มเจื่อนไซเดียว เช่น

มาตรา 16 "ถ้าเป็นพันวิสัยที่จะหยั่งรู้วันเกิดของบุคคลผู้ใด ท่านให้นับอายุบุคคลผู้นั้น ตั้งแต่วันต้นแห่งปีปฏิทินหลวงซึ่งเป็นปีที่บุคคลผู้นั้นเกิด"

มาตรา 238 วรรค 2 "...อนึ่ง ความที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าสิทธินั้นได้มาโดยเสนาหา"

มาตรา 301 "ถ้าบุคคลหลายคน เป็นหนี้กันจะแบ่งกันชำระมิได้ ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกัน"

มาตรา 319 วรรค 1 "ถ้าศาลสั่งให้ลูกหนี้คนที่สามงดเว้นทำการชำระหนี้แล้วยังชื้อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของตนเองไว้ ท่านว่าเจ้าหนี้ผู้ร้องขอให้ยึดทรัพย์จะเรียกให้ลูกหนี้คนที่สามนั้นทำการชำระหนี้อีกให้คุ้มกับความเสียหายอันตนได้รับก็ได้"

มาตรา 322 "ถ้าเอาทรัพย์ก็ดี สิทธิเรียกร้องจากบุคคลภายนอกก็ดี หรือสิทธิอย่างอื่นก็ดี ให้แทนการชำระหนี้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบพร้อม และเพื่อการรอนสิทธิท่านเองเดียวกับผู้ขาย"

มาตรา 385 "ถ้าลูกหนี้โต้แย้งการริบเบียบริบ โดยอ้างเหตุว่าตนได้ชำระหนี้แล้วไว้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องพิสูจน์การชำระหนี้ เว้นแต่การชำระหนี้อันตนจะต้องทำนั้นเป็นการงดเว้นการอันใดอันหนึ่ง"

มาตรา 397 "ถ้าผู้จัดการทำกิจอันใด เพื่อประสงค์จะปกป้องอันตราย อันมีมาใกล้ตัวการ จะเป็นภัยแก่ตัวก็ดี แก่ชื่อเสียงก็ดี หรือแก่ทรัพย์สินก็ดี ท่านว่าผู้จัดการต้องรับผิดชอบแต่เพียงที่จงใจทำผิด หรือที่เป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น"

มาตรา 400 "ถ้าผู้จัดการเป็นผู้ไร้ความสามารถ ท่านว่าจะต้องรับผิดชอบแต่
เพียงตามบทบัญญัติว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด และว่าด้วยการค้ำประกันลาภมิควรได้
เท่านั้น"

มาตรา 412 "ถ้าทรัพย์สินซึ่งได้รับไว้เป็นลาภมิควรได้นั้นเป็นเงินจำนวนหนึ่ง
ท่านว่าต้องคืนเต็มจำนวนนั้น เว้นแต่เมื่อบุคคลได้รับไว้โดยสุจริต จึงต้องคืนลาภมิควรได้
เพียงส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน"

มาตรา 430 "ครูบาอาจารย์ นายจ้างหรือบุคคลอื่นซึ่งรับดูแลบุคคล
ผู้ไร้ความสามารถอยู่เป็นนิตยภัต ชั่วครั้งคราวก็ดี จำต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถใน
การละเมิด ซึ่งเขาได้กระทำลงในระหว่างที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่า
บุคคลนั้น ๆ มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร"

มาตรา 598 "ถ้าผู้ว่าจ้างยอมรับมอบการที่ท่านนั้นแล้วทั้งชำระคบกพร่อง มิได้
อดเลื่อนโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยาย ผู้ว่าจ้างก็ไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ความชำระ
คบกพร่องนั้นเป็นเช่นจะไม่พึงพบได้ในขณะเมื่อรับมอบ หรือผู้รับจ้างได้ปิดบังความนั้นเสีย"

มาตรา 625 "ใบรับ ใบตราส่ง หรือเอกสารอื่น ๆ ท่านองนั้นก็ดี ซึ่งผู้ขนส่ง
ออกให้แก่ผู้ส่งนั้น ถ้ามีข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งประการใด ท่านว่า
ความนั้นเป็นโมฆะ เว้นแต่ผู้ส่งจะได้แสดงความตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัด
ความรับผิดเช่นนั้น"

มาตรา 760 "ถ้าผู้รับจำนำเอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออกใช้เอง หรือเอาไปให้
บุคคลภายนอกใช้สอย หรือเก็บรักษาโดยผู้จำนำมิได้ยินยอมด้วยไซ้ ท่านว่าผู้รับจำนำจะ
ต้องรับผิดชอบเพื่อที่ทรัพย์สินจำนำนั้นสูญหายหรือบุบสลายไปอย่างไร ๆ แม้ทั้งเป็นเพราะ
เหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไร ๆ ก็คงจะต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั่นเอง"

มาตรา 775 "ถ้าผู้ฝากต้องการไซ้ นายคลังสินค้าต้องส่งมอบเอกสารซึ่งเอา
ออกจากทะเบียน มีต้นิ้วเฉพาะการอันมีใบรับของคลังสินค้าฉบับหนึ่ง และประทวนสินค้า
ฉบับหนึ่งให้แก่ผู้ฝาก"

มาตรา 793 "ถ้าจำนวนเงินสุทธิที่ขายทอดตลาดได้ ไม่พอชำระหนี้แก่ผู้ทรง
 ประทวนสินค้าใช้รี นายคลังสินค้าต้องคืนประทวนสินค้าแก่เขา กับจดบอกจำนวนเงินที่ได้
 ชำระลงไว้ในประทวนสินค้านั้น แล้ววางลงไว้ในสมุดบัญชีของตนด้วย"

มาตรา 979 "ถ้าผู้รับรองตัวเงินซึ่งออกเป็นสำรับใช้เงินไปโดยมิได้เรียกให้
 ส่งมอบค้ำประกันซึ่งมีค่ารับรองของตนนั้นให้แก่ตน และในเวลาตัวเงินถึงกำหนด ค้ำประกันนั้น
 ไปตกอยู่ในมือผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนใดคนหนึ่งใช้รี ท่านว่าผู้รับรองจะต้องรับผิดชอบ
 ผู้ทรงค้ำประกันนั้น"

มาตรา 1264 "ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้มาทวงถามให้ใช้หนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงิน
 เท่าจำนวนหนี้หนี้ ตามบทแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการทรัพย์สินแทนชำระหนี้"

ข. กรณีที่มีหลายเงื่อนไข เช่น

มาตรา	เงื่อนไข 1	คำสั่งหรือ ข้อบังคับ1	เงื่อนไข 2	คำสั่งหรือ ข้อบังคับ2	เงื่อนไข 3	คำสั่งหรือ ข้อบังคับ3
964 วรรค3	"ข้อกำหนดอันนี้ ถ้าผู้สั่งจ่ายเป็น ผู้เขียนลงไปแล้ว	ยอมเป็นผล ตลอดถึงคู่ สัญญาทั้งปวง บรรดาที่ได้ ลงลายมือชื่อ ในตัวเงินนั้น	ถ้าและทั้งมีข้อ กำหนดดังนี้แล้ว ผู้ทรงยังขึ้นทำ คำคัดค้านใช้รี	ท่านว่าผู้ทรง ต้องเป็นผู้ ออก ค่าใช้จ่าย เพื่อการนั้น	หากว่าข้อ กำหนดนั้นผู้ สลักหลังเป็นผู้ เขียนลง และ ถ้ามีคำคัดค้าน ทำขึ้นใช้รี	ท่านว่าค่าใช้จ่าย จ่ายในการ คัดค้านนั้นอาจ จะเรียกเอา ใช้ได้จากคู่ สัญญาอื่น ๆ บรรดาที่ได้ลง ลายมือชื่อใน ตัวเงินนั้น"

มาตรา	เงื่อนไข 1	คำสั่งหรือข้อบังคับ 1	เงื่อนไข 2	คำสั่งหรือข้อบังคับ 2
382	"ถ้าสัญญาว่าจะทำ การชำระหนี้อย่าง อื่นให้เป็นเบี้ยปรับ ไม่ใช่เป็นจำนวน เงินไซรี	ท่านให้นำบทบัญญัติแห่ง มาตรา 379 ถึง 381 มาใช้บังคับ	แต่ถ้าเจ้าหนี้เรียก เอาเบี้ยปรับแล้ว	สิทธิเรียกร้องค่าสินไหม ทดแทนก็เป็นอันขาดไป"
580	"ถ้าไม่มีกำหนดโดย สัญญาหรือจารีต- ประเพณีว่า จะพึง จ่ายสินจ้างเมื่อไร	ท่านว่าพึงจ่ายเมื่องาน ได้ทำแล้วเสร็จ	ถ้าการจ่ายสินจ้าง นั้นได้กำหนดกันไว้ เป็นระยะเวลา	ก็ให้พึงจ่ายเมื่อสุดระยะ เวลาเช่นนั้นทุกคราวไป "
619	"ถ้าของเป็นสภาพ อันจะก่อให้เกิด อันตรายได้ หรือ เป็นสภาพเกือบกจะ ก่อให้เกิดเสียหาย แก่บุคคลหรือ ทรัพย์สินไซรี	ผู้ส่งต้องแสดงสภาพแห่ง ของนั้นไว้ก่อนทำสัญญา	ถ้ามิได้ทำเช่นนั้น	ผู้ส่งจะต้องรับผิดชอบใน การเสียหาย ไม่ว่า อย่างไร ๆ อันเกิดแต่ ของนั้น"

องค์ประกอบส่วนที่ 3 และองค์ประกอบส่วนที่ 4 : ส่วนของคำสั่งหรือข้อบังคับ
และส่วนของการฝึกเวียน องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนนี้ มีรายละเอียดเหมือนกับส่วนของคำสั่ง
 หรือข้อบังคับ และส่วนของการฝึกเวียนที่ได้กล่าวไปแล้วในสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบ
 ไม่มีเงื่อนไขในการปฏิบัติตาม ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำมากล่าวซ้ำอีกในส่วนนี้

จากผลการวิเคราะห์ พบว่ามีข้อมูลที่เป็นสาระชนิดนี้อยู่ 275 สาระ คิดเป็น
 28.47 % ของข้อมูลทั้งหมด

สาระที่เป็นคำอนุญาต

สาระชนิดนี้ มีลักษณะเป็นคำอนุญาตว่าให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้
 มาตรการที่เสนอสาระชนิดนี้มีองค์ประกอบ ดังนี้

$$\left(\begin{array}{l} \text{- เรื่องที่จะให้อนุญาต} \\ \text{- กรณีเฉพาะ} \end{array} \right) + ([เงื่อนไข]) + \text{คำอนุญาต} + (\text{กรณีเฉพาะ}) + ([เงื่อนไข]) + (\text{กรณียกเว้น})$$

สาระชนิดนี้ มีองค์ประกอบอยู่ 5 ส่วน คือ

- 1) ส่วนของเรื่องที่จะให้อนุญาต (ให้เลือก)
- 2) ส่วนของกรณีเฉพาะ (ให้เลือก)
- 3) ส่วนของเงื่อนไข (ให้เลือก)
- 4) ส่วนของคำอนุญาต (บังคับ) และ
- 5) ส่วนของการฝึกเวียน (ให้เลือก)

จากองค์ประกอบข้างต้น องค์ประกอบหลักที่ขาดไม่ได้ของสารคดีนี้ คือ ส่วนของคำอนุญาต ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ นั้นจะปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ ทั้งนี้ส่วนของเรื่องที่จะให้อนุญาตและส่วนของกรณีเฉพาะ ทั้งสองส่วนนี้ ถ้าจะปรากฏ ต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

องค์ประกอบแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบส่วนที่ 1 : เรื่องที่จะให้อนุญาต คือ ส่วนของข้อความที่เอ่ยขึ้นเพื่อแสดงเรื่องที่จะให้อนุญาตให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะถูกกระทำในการให้อนุญาต หรือแสดงถึงการกระทำที่อนุญาตให้กระทำ

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 133 "อันความเสียเปล่าแห่งโมฆะกรรมนั้น ท่านว่าบุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะกล่าวอ้างขึ้นก็ได้"

มาตรา 343 "การหักกลบลบหนี้ ถึงแม้ว่าสถานที่ซึ่งจะต้องชำระหนี้ทั้งสองจะต่างกัน ก็หักกันได้ แต่ฝ่ายผู้ขอหักหนี้จะต้องใช้ค่าเสียหายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดแต่การนั้น"

มาตรา 337 "...การบอกนี้ จะงดเสียก็ได้ ถ้าทรัพย์สินนั้นอาจเสื่อมทราวมลงหรือภัยมีอยู่ในการที่จะหน่วงการขายทอดตลาดไว้

การบอกให้รู้ตัวและบอกกล่าวนี้ ถ้าไม่เป็นอันจะทำได้ จะงดเสียก็ได้"

มาตรา 376 "ข้อต่อสู้อันเกิดแต่มูลสัญญาตั้งกล่าวมาในมาตรา 374 นั้น ลูกหนี้อาจจะยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้จะได้รับประโยชน์จากสัญญานั้นได้"

มาตรา 487 "อันราคาทรัพย์สินที่ขายนั้น จะกำหนดลงไว้ในสัญญาก็ได้ หรือจะปล่อยไปให้กำหนดกันด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งได้ตกลงกันไว้ในสัญญานั้นก็ได้ หรือจะถือเอาตามทางการที่สัญญาประพาศต่อกันอยู่นั้นก็ได้"

มาตรา 712 "แม้ถึงว่ามีข้อสัญญาเป็นอย่างอื่นก็ตาม ทรัพย์สินซึ่งจำนองไว้แก่บุคคลคนหนึ่งนั้น ท่านว่าจะเอาไปจำนองแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง ในระหว่างเวลาที่สัญญาก่อนยังมีอายุอยู่ก็ได้"

มาตรา 946 "อันตัวแลกเงินนั้น ถ้าเขาจะใช้เงินให้แต่เพียงบางส่วน ท่านว่าผู้ทรงจะบอกปิดเสียไม่ยอมรับเอาก็ได้"

มาตรา 1078 วรรค 3 "...ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่น ๆ อีก อันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบด้วยก็ได้"

มาตรา 1120 "บรรดาเงินค่าหุ้นซึ่งยังจะต้องส่งอีกนั้น กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้เสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะได้วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น"

องค์ประกอบส่วนที่ 2 : กรณีเฉพาะ คือ ส่วนของข้อความที่แสดงกรณีเฉพาะเจาะจง เพื่อบอกอนุญาตให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกี่ยวกับกรณีเฉพาะนั้น ๆ หรือเป็นกรณีเฉพาะที่ถูกสมมุติขึ้นมาเป็นสถานการณ์จำลองเพื่อบอกอนุญาตให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกี่ยวกับกรณีเฉพาะที่สมมุติขึ้นนั้น และกรณีเฉพาะนี้อาจปรากฏอยู่หน้าหรือหลังส่วนของคำอนุญาตก็ได้

ตัวอย่างกรณีเฉพาะที่ปรากฏอยู่หน้าส่วนของคำอนุญาต เช่น

มาตรา 34 "บุคคลผู้ใดไม่สามารถจะจัดทำภาระงานของตนเองได้เพราะการพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบก็ดี เพราะความประพฤตีสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาชญากรรมก็ดี เพราะเป็นคนติดสุราสาเมาาก็ดี เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดตั้งระบุไว้ในมาตรา 29 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความพิทักษ์ก็ได้"

มาตรา 55 "เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง หรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลจะสั่งตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไปให้จัดการทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นขึ้นก็ได้"

มาตรา 64 "ถ้าบุคคลได้ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และทราบเท่าที่แจ้งไปไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลเช่นนั้นเป็นคนسابสูญก็ได้"

มาตรา 79 "ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้จัดการ และมีเหตุควรวิตกว่าทั้งตำแหน่งว่างไว้เข้าไปเลือกจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ไซ้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ศาลจะแต่งตั้งผู้จัดการชั่วคราวขึ้นก็ได้"

มาตรา 268 "ในกรณีดังได้ปรากฏไว้ในความแปดมาตราก่อนนี้นั้น ผู้ให้เข้าอสังหาริมทรัพย์ก็ดี เจ้าสำนักโรงแรมก็ดี หรือผู้ขนส่งก็ดี จะใช้บุริมสิทธิของตนเหนืออสังหาริมทรัพย์อันเป็นของบุคคลภายนอกก็ได้ เว้นแต่ตนจะได้รู้ในเวลาอันควรรู้ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นของบุคคลภายนอก"

มาตรา 574 "ในกรณีผิดนัดไม่ใช้เงินสองคราวติด ๆ กัน หรือกระทำผิดสัญญาในข้อที่เป็นส่วนสำคัญ เจ้าของทรัพย์สินจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ ถ้าเช่นนั้นบรรดาเงินที่ได้ใช้มาแล้วแต่ก่อน ให้ริบเป็นของเจ้าของทรัพย์สิน และเจ้าของทรัพย์สินชอบที่จะกลับเข้าครองทรัพย์สินนั้นได้ด้วย

อนึ่งในกรณีกระทำผิดสัญญาเพราะผิดนัดไม่ใช้เงินซึ่งเป็นคราวที่สุดนั้น ท่านว่าเจ้าของทรัพย์สินชอบที่จะริบบรรดาเงินที่ได้ใช้มาแล้วแต่ก่อน และกลับเข้าครองทรัพย์สินได้ ต่อเมื่อระยะเวลาใช้เงินได้พ้นกำหนดไปอีกงวดหนึ่ง"

มาตรา 1237 วรรค 2 "...แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนคำสั่งให้เลิกบริษัทได้ แล้วแต่จะเห็นควร"

ตัวอย่างกรณีเฉพาะที่ปรากฏอยู่หลังส่วนของคำอนุญาต เช่น

มาตรา 577 "นายจ้างจะโอนสิทธิของตนให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้ เมื่อนายจ้างยินยอมพร้อมใจด้วย

ลูกจ้างจะให้บุคคลภายนอกทำงานแทนตนก็ได้ เมื่อนายจ้างยินยอมพร้อมใจด้วย"

มาตรา 1057 "ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดร้องขอเมื่อมีการซื้อขายอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังจะกล่าวต่อไปนี้ ศาลอาจสั่งให้ห้างหุ้นส่วนสามัญเลิกกันเสียก็ได้ คือ

(1) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งนอกจากผู้ร้องฟ้องนั้น ล่วงละเมิดทบบังคับใด ๆ อันเป็นข้อสาระสำคัญซึ่งสัญญาหุ้นส่วนกำหนดไว้แก่ตน โดยจงใจหรือเดินเล่ออย่างร้ายแรง

(2) เมื่อกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นจะเข้าไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดี๋ยวนั้น และไม่มีหวังจะกลับฟื้นตัวได้อีก

(3) เมื่อมีเหตุอื่นใด ๆ ทำให้ห้างหุ้นส่วนนั้นเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้"

มาตรา 1659 "การทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองนั้น จะทำนอกที่ว่าการอำเภอก็ได้ เมื่อมีการร้องขอเช่นนั้น"

องค์ประกอบส่วนที่ 3 : เงื่อนไข ในสาระเช่นนี้ ส่วนของเงื่อนไข ก็คือ ส่วนของข้อความที่แสดงเงื่อนไขในการให้อนุญาตนั้น เงื่อนไขสามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งที่อยู่หน้าหรือหลังส่วนของคำอนุญาต โดยปรากฏได้เพียงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งเท่านั้น และเงื่อนไขนั้นอาจจะปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้

ตัวอย่างที่เงื่อนไขปรากฏอยู่หน้าส่วนของคำอนุญาต เช่น

มาตรา 28 วรรค 2 "...ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้เยาว์ไม่สามารถจัดการค้าขายนั้นได้ ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือศาลจะกลับถอนคืนอนุญาตเสียก็ได้ สุดแล้วแต่กรณี"

มาตรา 64 วรรค 1 "ถ้าบุคคลได้ไปจากภุมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และทราบเท่า เจ็ดปีไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียหรือพนักงาน อัยการร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลเช่นนั้นเป็นคนسابสุญก็ได้..."

มาตรา 79 "ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้จัดการ และมีเหตุควรวิตกว่าทั้ง ตำแหน่งว่างไว้เข้าไปเกลือกจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ไซ้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาลศาลจะแต่งตั้งผู้จัดการชั่วคราวขึ้นก็ได้"

มาตรา 91 "ถ้าผู้จัดการทั้งหลายจัดการผิดพลาดเสื่อมเสียก็ดี ทำการฝ่าฝืน ข้อความแห่งตราสารก่อตั้งมูลนิธิขึ้นก็ดี เมื่อพนักงานอัยการหรือผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง ร้องขอต่อศาล ศาลจะถอดถอนผู้จัดการขึ้นใหม่คนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้"

มาตรา 247 "ถ้าผู้ทรงสิทธิยึดเหนี่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายไปตามที่จำเป็นเกี่ยวด้วย ทรัพย์สินอันตนยึดเหนี่ยวไว้วันนั้นเพียงใด จะเรียกให้เจ้าทรัพย์ชดใช้ให้ก็ได้"

มาตรา 319 วรรค 1 "ถ้าศาลสั่งให้ลูกหนี้คนที่สามงดเว้นทำการชำระหนี้แล้ว ยังขึ้นชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของตนเองไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้ผู้ร้องขอให้ยึดทรัพย์จะเรียกให้ ลูกหนี้คนที่สามนั้นทำการชำระหนี้อีกให้คุ้มกับความเสียหายอันตนได้รับก็ได้..."

มาตรา 388 "ถ้าวัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญานั้นว่าโดยสภาพหรือโดยเจตนาที่คู่สัญญา ได้แสดงไว้ จะเป็นผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ ณ เวลาที่กำหนดก็ดี หรือภายใน ระยะเวลาอันใดอันหนึ่งซึ่งกำหนดไว้ก็ดี และกำหนดเวลาหรือระบะเวลานั้นได้ล่วงพ้นไป โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ชำระหนี้ไซ้ ท่านว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้ มีพักต้อง บอกกล่าวตั้งว่าไว้ในมาตราก่อนนั้นเลย"

มาตรา 652 "ถ้าในสัญญา ไม่มีกำหนดเวลาให้คืนทรัพย์สินซึ่งยืมไป ผู้ให้ยืมจะ บอกกล่าวแก่ผู้ยืมให้คืนทรัพย์สินภายในเวลาอันควร ซึ่งกำหนดไว้ในคำบอกกล่าวนั้นก็ได้"

มาตรา 1389 "ถ้าความต้องการแห่งเจ้าของสามชทรัพย์เปลี่ยนแปลงไป ท่าน ว่าความเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ให้สิทธิแก่เจ้าของสามชทรัพย์ ที่จะทำให้เกิดภาวะเพิ่มขึ้นแก่ ภารชทรัพย์ได้"

ตัวอย่างที่เงื่อนไขปรากฏอยู่หลังส่วนของคำอนุญาต เช่น

มาตรา 22 "ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น หากเป็นเพียงเพื่อจะได้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่งหรือเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง"

มาตรา 736 "ผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองจะได้ถอนจำนองก็ได้ ถ้าหากมิได้เป็นตัวลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกัน หรือเป็นทายาทของลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกัน"

มาตรา 1485 "สามีภริยา อาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า"

องค์ประกอบส่วนที่ 4 : คำอนุญาต คือ ส่วนของข้อความที่แสดงการให้อนุญาตให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ หรือให้ทำได้หากเป็นไปตามเงื่อนไขนั้น หรืออาจเป็นคำอนุญาตให้ศาลสั่งหรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ได้

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 55 "เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งหรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลจะสั่งตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไปให้จัดการทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นก็ได้"

มาตรา 61 "ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้จัดการได้รับสินจ้าง คิดจ่ายจากทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นก็ได้"

มาตรา 79 "ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้จัดการ และมีเหตุควรวิตกว่าทั้งตำแหน่งว่างไว้เข้าไปเลือกจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ไซ้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งหรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ศาลจะแต่งตั้งผู้จัดการชั่วคราวขึ้นก็ได้"

มาตรา 85 วรรค 1 "มูลนิธินั้นจะจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลด้วยรัฐบาลให้อำนาจเช่นนั้นก็ได้..."

มาตรา 541 "สัญญาเช่านั้นจะเท่ากันเป็นกำหนดว่า ตลอดอายุของผู้ให้เช่า หรือของผู้เช่าก็ได้"

มาตรา 568 "ถ้าทรัพย์สินซึ่งให้เช่าสูญหายไปแต่เพียงบางส่วน และมีได้เป็นเพราะความผิดของผู้เช่า ท่านว่าผู้เช่าจะเรียกให้ลดค่าเช่าลงตามส่วนที่สูญหายก็ได้
ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้เช่าไม่สามารถใช้สอยทรัพย์สิน ส่วนที่ยังคงเหลืออยู่นั้นสำเร็จประโยชน์ได้ดังที่ได้มุ่งหมายเข้าทำสัญญาเช่าไว้ ท่านว่าผู้เช่าจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้"

มาตรา 583 "ถ้าลูกจ้างจงใจขัดคำสั่งของนายจ้างอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หรือละเลยไม่นำพาต่อคำสั่งเช่นนั้นเป็นอาจก็ดี ละทิ้งการงานไปเสียก็ดี กระทำความผิดอย่างร้ายแรงก็ดี หรือทำประการอื่น อันไม่สมแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ล่วงไปโดยถูกต้องและสุจริตก็ดี ท่านว่านายจ้างจะไล่ออกโดยมิพักต้องบอกกล่าวล่วงหน้าหรือให้สินไหมทดแทนก็ได้"

มาตรา 686 วรรค 1 "ท่านว่าบุคคลจะยอมเข้าเป็นผู้รับเรือน คือเป็นประกันของผู้ค้าประกันอีกชั้นหนึ่ง ก็เป็นได้..."

มาตรา 688 "เมื่อเจ้าหน้ทวงให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ ผู้ค้าประกันจะขอให้เรียกลูกหน้ชำระก่อนก็ได้ เว้นแต่ลูกหน้จะถูกศาลพิพากษาให้เป็นคนล้มละลายเสียแล้ว หรือไม่ปรากฏว่าลูกหน้ไปอยู่แห่งใดในพระราชอาณาเขต"

มาตรา 709 "บุคคลคนหนึ่งจะจำนองทรัพย์สินของตนไว้ เพื่อประกันหนี้อันบุคคลอื่นจะต้องชำระ ก็ได้ทำได้"

มาตรา 859 "คู่สัญญาฝ่ายใดจะบอกเลิกสัญญาบัญชีเดินสะพัดและให้หักทอนบัญชีกันเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ ถ้าไม่มีอะไรปรากฏเป็นข้อขัดกับที่กล่าวมานี้"

มาตรา 1048 "ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งจะเรียกเอาส่วนของตนจากหุ้นส่วนอื่น ๆ แม้ในกิจการค้าขายอันใดซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนก็ได้"

มาตรา 1162 "กรรมการคนหนึ่งคนใดจะนัดเรียกให้ประชุมกรรมการเมื่อใดก็ได้"

องค์ประกอบส่วนที่ 5 : กรณียกเว้น องค์ประกอบส่วนนี้มีรายละเอียดเหมือนกับกรณียกเว้นในสาระชนิดที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ ผู้วิจัยจึงไม่นำมากล่าวซ้ำอีกในส่วนนี้

จากผลการวิเคราะห์ พบว่ามีข้อมูลที่เป็นสาระชนิดนี้อยู่ 152 สาระ คิดเป็น 15.73 % ของข้อมูลทั้งหมด

สาระที่เป็นคำจำกัดความ

สาระชนิดนี้มีลักษณะเป็นคำจำกัดความ หรือคำอธิบายความหมายของศัพท์ บางคำที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย มาตราที่เสนอสาระชนิดนี้มีองค์ประกอบ ดังนี้

[คำศัพท์] + กริยาสมการ + [ความหมาย]

สาระชนิดนี้ มีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ

- 1) ส่วนของคำศัพท์ ที่จะนำมาอธิบายความหมายหรือให้คำจำกัดความ (บังคับ)
- 2) ส่วนของกริยาสมการ (บังคับ)
- 3) ส่วนของความหมาย (บังคับ)

จากองค์ประกอบข้างต้นนี้ องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้เป็นองค์ประกอบหลักที่ขาดไม่ได้ หนึ่ง องค์ประกอบที่เป็นส่วนของคำศัพท์ และส่วนของความหมายอาจปรากฏสลับที่กันได้

องค์ประกอบแต่ละส่วนข้างต้นมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบส่วนที่ 1 : คำศัพท์ คือ คำที่ต้องการจะจำกัดความหรืออธิบายความหมาย ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ถูกสร้างขึ้นมาใช้โดยเฉพาะ และมีความหมายเฉพาะในทางกฎหมาย คำศัพท์นี้อาจปรากฏอยู่หน้าหรือหลังส่วนของกริยาสมการก็ได้

ตัวอย่างของคำศัพท์ที่ปรากฏอยู่หน้าส่วนของกริยาสมการ เช่น

มาตรา 73 "ทบวงการเมืองนั้น คือ กระทรวงและกรมในรัฐบาลเทศบาลปกครองท้องที่ และประชาบาลทั้งหลาย"

มาตรา 100 "อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ที่ดินกับทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินนั้น หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น อนึ่ง คำว่าอสังหาริมทรัพย์ ท่านหมายรวมถึงสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วย"

มาตรา 103 "โรคภัยทรัพย์สิน ได้แก่สังหาริมทรัพย์ซึ่งเมื่อใช้ย่อมเสียหายเสื่อมสลายไปในทันใดเพราะการใช้นั้น หรือซึ่งใช้ไปในที่สุดย่อมสิ้นเปลืองหมดไป"

มาตรา 106 "ทรัพย์สินนอกพาณิชย์ ได้แก่ทรัพย์สินซึ่งไม่สามารถจะถือเอาได้ และทรัพย์สินซึ่งไม่โอนให้กันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย"

มาตรา 112 "อันว่านิติกรรมนั้น ได้แก่การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมาย และด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ"

มาตรา 505 "อันว่าขายเพื่อชื้อบนั้น คือการซื้อขายกันโดยมีเงื่อนไขให้ผู้ซื้อได้มีโอกาสตรวจดูทรัพย์สินก่อนรับซื้อ"

มาตรา 640 "อันว่าผู้มีใช้คงรูปนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ืม ให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ยืม ใช้สอยทรัพย์สินสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เปล่า และผู้ยืมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สินนั้น เมื่อได้ใช้สอยเสร็จแล้ว"

มาตรา 850 "อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แกกัน"

มาตรา 904 "อันผู้ทรงหนี้ หมายความว่าบุคคลผู้มีตัวเงินไว้ในครอบครอง โดยฐานเป็นผู้รับเงิน หรือเป็นผู้รับสลักหลัง ถ้าและเป็นตัวเงินสิ่งจำยให้แกผู้ถือ ๆ ก็นับว่าเป็นผู้ทรงเหมือนกัน"

มาตรา 982 "อันว่าตัวสัญญาใช้เงินนั้น คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ออกตัวให้ค้ำประกันสัญญาว่า จะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับเงิน"

มาตรา 1012 "อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น"

ตัวอย่างของคำศัพท์ที่ปรากฏอยู่หลังส่วนของกริยาสมการ เช่น

มาตรา 610 "อันบุคคลผู้ทำความตกลงกับผู้ขนส่งเพื่อให้ขนของส่งไปนั้น เรียกว่า ผู้ส่งหรือผู้ตราส่ง

บุคคลผู้ซึ่งเขาส่งของไปถึงนั้น เรียกว่า ผู้รับตราส่ง
 บ่าเหน็จอันจะต้องจ่ายให้เพื่อการขนส่งของนั้น เรียกว่า ค่าระวางพาหนะ"

องค์ประกอบส่วนที่ 2 : กริยาสมการ (Equative verb) เป็นกริยาประเภทหนึ่งที่ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ 2 ส่วนที่มีคุณสมบัติเท่าเทียมกันในบางแง่ กริยาสมการนี้สามารถแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของการใช้ได้ 3 ชนิด ดังนี้

1) กริยาสมการเพื่อที่จะให้คำจำกัดความ หรือบอกความหมายของคำศัพท์ข้างหน้า หรือเพื่อบอกลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการของสิ่งที่คำศัพท์ข้างหน้าอ้างอิง ได้แก่ คำว่า คือ เป็น หมายความว่า และ หมายรวมถึง

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 505 "อันว่าชายเพื่อชอนั้น คือการซื้อชอนกันโดยมีเงื่อนไขให้ผู้ซื้อได้มีโอกาสตรวจดูทรัพย์สินก่อนรับซื้อ"

มาตรา 640 "อันว่าชิมใช้คงรูปนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ชิม ให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ชิม ใช้สอยทรัพย์สินสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เปล่า และผู้ชิมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สินนั้น เมื่อได้ใช้สอยเสร็จแล้ว"

มาตรา 862 "ตามข้อความในลักษณะนี้

คำว่า "ผู้รับประกันภัย" ท่านหมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้

คำว่า "ผู้เอาประกันภัย" ท่านหมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะส่งเบสประกันภัย

คำว่า "ผู้รับประกันช้น" ท่านหมายความว่า บุคคลผู้จะพึงได้รับค่าสินไหมทดแทน หรือรับจำนวนเงินใช้ให้

อนึ่ง ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันช้นนั้น จะเป็นบุคคลคนหนึ่งคนเดียวกันก็ได้"

มาตรา 904 "อันผู้ทรงนั้น หมายความว่าบุคคลผู้มีตัวเงินไว้ในครอบครอง โดยฐานเป็นผู้รับเงิน หรือเป็นผู้รับสลักหลัง ถ้าและเป็นตัวเงินสิ่งจำเ้าให้แก่อื่น ๆ ก็นับว่าเป็นผู้ทรงเหมือนกัน"

มาตรา 982 "อันว่าตัวสัญญาใช้เงินนั้น คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ออกตัวให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับเงิน"

มาตรา 1437 วรรค 1 "ของหมั้น เป็นทรัพย์สินที่ฝ่ายชายให้ไว้แก่ฝ่ายหญิงเพื่อ เป็นหลักฐานการหมั้นและประกันว่าจะสมรสกับหญิงนั้น..."

มาตรา 1437 วรรค 3 "...สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงเพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสชายเรียกคืนได้"

2) กริยาสมการ เพื่อที่จะแจกแจงองค์ประกอบของสิ่งที่ถูกอ้างถึงโดยคำศัพท์ ข้างหน้าว่าหมายถึงอะไรบ้าง และมีคุณสมบัติอย่างไร ซึ่งได้แก่คำกริยาว่า ได้แก่ และ คือ

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 73 "ทบวงการเมืองนั้น คือ กระทรวงและกรมในรัฐบาลเทศบาล ปกครองท้องที่ และประชาบาลทั้งหลาย"

มาตรา 103 "โทษทรัพย์สิน ได้แก่ สิ่งหาทรัพย์สินซึ่งเมื่อใช้ย่อมเสียหาย เสื่อมสลายไปในทันใดเพราะการใช้นั้น หรือซึ่งใช้ไปในที่สุดย่อมสิ้นเปลืองหมดไป"

มาตรา 106 "ทรัพย์สินนอกพาณิชย์ ได้แก่ ทรัพย์สินเช่นที่ไม่สามารถจะถือเอาได้ และ ทรัพย์สินซึ่งไม่โอนให้กันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย"

มาตรา 112 "อันว่านิติกรรมนั้น ได้แก่ การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วย กฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ"

3) กริยาสมการ เพื่อที่จะบอกว่าความหมายดังที่ให้ไว้ข้างหน้า คำกริยานี้ มี ชื่อเรียกว่าอะไร ซึ่งก็คือ คำกริยา เรียกว่า

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 610 "อันบุคคลผู้ทำความตกลงกับผู้ขนส่งเพื่อให้ขนของส่งไปนั้น เรียกว่า ผู้ส่งหรือผู้ตราส่ง

บุคคลผู้ซึ่งเขาส่งของไปถึงนั้น เรียกว่า ผู้รับตราส่ง

บ่าเห็นจันจะต้องจ่ายให้เพื่อการขนส่งของนั้น เรียกว่า ค่าระวางพาหนะ"

ข้อสังเกต : คำกริยา เรียกว่า นี้ จะเกิดในรูปแบบนี้เสมอ คือรูปแบบที่มี โครงสร้างองค์ประกอบเป็น

ความหมาย + กริยาสมการ เรียกว่า + คำศัพท์

องค์ประกอบส่วนที่ 3 : ความหมาย คือ ส่วนของข้อความที่อธิบาย หรือให้ความหมายของคำศัพท์ หรืออธิบายถึงคุณสมบัติบางประการของคำศัพท์นั้น หรือบอกองค์ประกอบของสิ่งที่ถูกอ้างถึงโดยคำศัพท์นั้น ความหมายนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1) ความหมายที่เป็นคำจำกัดความ หรืออธิบายคุณสมบัติของสิ่งที่ถูกอ้างถึงโดยคำศัพท์ เป็นความหมายที่อาจจะปรากฏอยู่หน้าหรือหลังส่วนของกริยาสมการก็ได้

ตัวอย่างที่ส่วนของความหมายปรากฏอยู่หน้าส่วนของกริยาสมการ เช่น

มาตรา 610 "อันบุคคลผู้ทำความตกลงกับผู้ขนส่งเพื่อให้ขนของส่งไปนั้น เรียกว่า ผู้ส่งหรือผู้ตราส่ง

บุคคลผู้ซึ่งเขาส่งของไปถึงนั้น เรียกว่า ผู้รับตราส่ง

บ่าเห็นจันจะต้องจ่ายให้เพื่อการขนส่งของนั้น เรียกว่า ค่าระวางพาหนะ"

ตัวอย่างที่ส่วนของความหมายปรากฏอยู่หลังส่วนของกริยาสมการ

มาตรา 505 "อันว่าขายเพื่อชอบนั้น คือการซื้อขายกันโดยมีเงื่อนไขให้ผู้ซื้อ
ได้มีโอกาสตรวจดูทรัพย์สินก่อนรับซื้อ"

มาตรา 640 "อันว่าผู้ให้ยืมใช้คงรูปนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ยืม
ให้บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ยืม ใช้สอยทรัพย์สินสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เปล่า และผู้ยืมตกลงว่า
จะคืนทรัพย์สินนั้น เมื่อได้ใช้สอยเสร็จแล้ว"

มาตรา 850 "อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสอง
ฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้
แก่กัน"

มาตรา 904 "อันผู้ทรงหนี้ หมายความว่าบุคคลผู้มีตัวเงินไว้ในครอบครอง โดย
ฐานเป็นผู้รับเงิน หรือเป็นผู้รับสลักหลัง ถ้าและเป็นตัวเงินสิ่งจำสให้แก่ผู้ถือ ๆ ก็นับว่าเป็น
ผู้ทรงเหมือนกัน"

มาตรา 982 "อันว่าตัวสัญญาใช้เงินนั้น คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง
เรียกว่า ผู้ออกตัวให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้
ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับเงิน"

มาตรา 904 "อันผู้ทรงหนี้ หมายความว่า บุคคลผู้มีตัวเงินไว้ในครอบครองโดย
ฐานเป็นผู้รับเงิน หรือเป็นผู้รับสลักหลัง ถ้าและเป็นตัวเงินสิ่งจำสให้แก่ผู้ถือ ๆ ก็นับว่า
เป็นผู้ทรงเหมือนกัน"

มาตรา 1012 "อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคล
ตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะ
พึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น"

มาตรา 1437 วรรค 1 "ของหมั้น เป็นทรัพย์สินที่ฝ่ายชายให้ไว้แก่ฝ่ายหญิง
เพื่อเป็นหลักฐานการหมั้นและประกันว่าจะสมรสกับหญิงนั้น"

2) ความหมายที่บ่งบอกองค์ประกอบของสิ่งที่ถูกอ้างถึงโดยคำศัพท์จะเป็นความหมายที่บอกว่าสิ่งที่ถูกอ้างถึงโดยคำศัพท์นั้น ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง และมีคุณสมบัติอย่างไร ความหมายชนิดนี้จะเกิดอยู่หลังส่วนของกริยาสมการเสมอ

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 73 "ทบวงการเมืองนั้น คือ กระทรวงและกรมในรัฐบาลเทศบาลปกครองท้องถิ่น และเทศบาลทั้งหลาย"

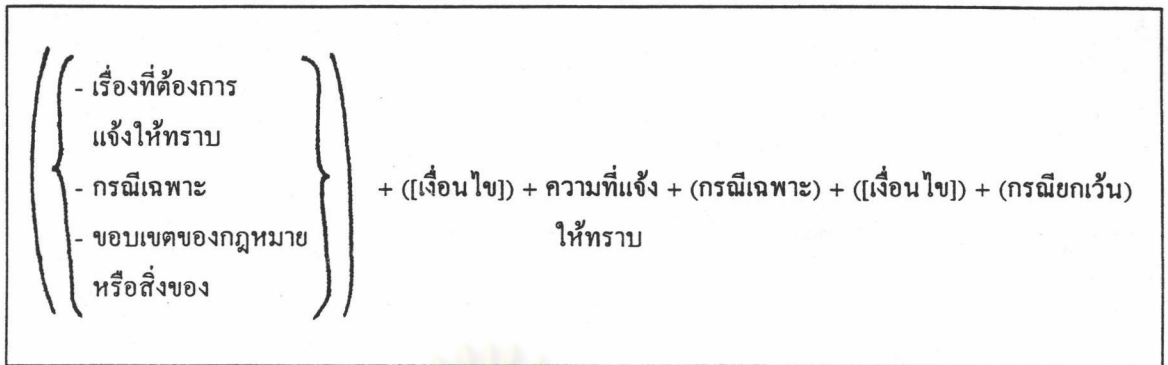
มาตรา 103 "ภคยทรัพย์ ได้แก่ สังหาริมทรัพย์ซึ่งเมื่อใช้ย่อมเสียหายเสื่อมสลายไปในทันใด เพราะการใช้มัน หรือซึ่งใช้ไปในที่สุดย่อมสิ้นเปลืองหมดไป"

มาตรา 112 "อันว่านิติกรรมนั้น ได้แก่ การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ"

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า มีข้อมูลที่เป็นสาระชนิดนี้อยู่ 22 สาระ คิดเป็น 2.28 % ของข้อมูลทั้งหมด

สาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ

สาระชนิดนี้ มีลักษณะเป็นการบอกกล่าวหรือแจ้งข้อความทั่วไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ สาระชนิดนี้จะไม่มีความที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับใด ๆ และไม่มีข้อความที่เป็นการแสดงคำจำกัดความแต่อย่างใดเลย มาตราที่เสนอสาระชนิดนี้ มีองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบของสารที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ มี 6 ส่วน คือ

- 1) ส่วนของเรื่องที่ต้องการแจ้งให้ทราบ (ให้เลือก)
- 2) ส่วนของกรณีเฉพาะ (ให้เลือก)
- 3) ส่วนของขอบเขตของกฎหมายหรือสิ่งของ (ให้เลือก)
- 4) ส่วนของเงื่อนไข (ให้เลือก)
- 5) ส่วนของความที่แจ้งให้ทราบ (บังคับ)
- 6) ส่วนของกรณียกเว้น (ให้เลือก)

จากองค์ประกอบดังกล่าว องค์ประกอบหลักของสารชนิดนี้ คือ ส่วนของความที่แจ้งให้ทราบ ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ นั้น อาจจะปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ ทั้งนี้ในส่วนของเรื่องที่ต้องการแจ้งให้ทราบ ส่วนของกรณีเฉพาะ และส่วนของขอบเขตของกฎหมายหรือสิ่งของ ทั้งสามส่วนนี้ ถ้าจะปรากฏต้องเลือกปรากฏได้เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งในสามส่วนนี้เท่านั้น องค์ประกอบแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบส่วนที่ 1 : เรื่องที่ต้องการแจ้งให้ทราบ คือ ส่วนของข้อความที่แสดงเรื่องหรือหัวเรื่องที่ต้องการจะแจ้งให้ทราบ ซึ่งอาจเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการกระทำใดการกระทำหนึ่งที่เอ่ยขึ้นเพื่อจะแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นให้ทราบ ข้อมูลนี้อาจเป็นคุณสมบัติบางอย่างของสิ่ง ๆ นั้น หรืออาจเป็นคุณสมบัติของการกระทำนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร ทำอย่างไร หรือมีผลเป็นอย่างไร

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 238 "การเพิกถอนดังกล่าวมาในบทมาตราก่อนนั้นไม่อาจกระทบกระทั่งถึงสิทธิของบุคคลภายนอก อันได้มาโดยสุจริตก่อนเริ่มฟ้องคดีขอเพิกถอน"

มาตรา 361 "อันสัญญาาระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทางนั้น ย่อมเกิดเป็นสัญญาขึ้นแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ"

มาตรา 502 "ทรัพย์สินซึ่งได้นั้น ท่านว่าบุคคลผู้ได้ย่อมได้รับคืนไปโดยปลอดจากสิทธิใด ๆ ซึ่งผู้ซื้อเดิม หรือทายาท หรือผู้รับโอนจากผู้ซื้อเดิมก่อให้เกิดขึ้นก่อนเวลาใด"

มาตรา 667 "ค่าคืนทรัพย์สินซึ่งฝากนั้น ย่อมตกแก่ผู้ฝากเป็นผู้เสีย"

มาตรา 931 "การรับรองนั้นพึงกระทำด้วยเขียนลงไว้ในด้านหน้าแห่งตั๋วแลกเงิน เป็นถ้อยคำสำนวนว่า "รับรองแล้ว" หรือความอย่างอื่นทำนองเช่นเดียวกันนั้นและลงลายมือชื่อของผู้จ่าย อนึ่งแต่เพียงลายมือชื่อของผู้จ่ายลงไว้ในด้านหน้าแห่งตั๋วแลกเงิน ท่านก็จัดว่าเป็นคำรับรองแล้ว"

มาตรา 952 "อันการรับรองด้วยสอดเข้าแก้หน้านั้น ย่อมทำด้วยเขียนระบุความลงบนตั๋วแลกเงิน และลงลายมือชื่อของผู้สอดเข้าแก้หน้าเป็นสำคัญ..."

มาตรา 1129 "อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น"

มาตรา 1135 "หุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือนั้นย่อมโอนกันได้เพียงด้วยส่งมอบใบหุ้นแก่กัน"

มาตรา 1647 "การแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายนั้นย่อมทำได้ด้วยคำสั่งครั้งสุดท้ายกำหนดไว้ในพินัยกรรม"

องค์ประกอบส่วนที่ 2 : กรณีเฉพาะ คือเป็นกรณีที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เอื้อขึ้นเพื่อที่จะแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้กรณีเฉพาะนั้น หรือเป็นกรณีเฉพาะที่ถูกสมมุติขึ้นมาเป็นสถานการณ์จำลองเพื่อจะแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับกรณีเฉพาะที่สมมุติขึ้นนั้น เช่น

มาตรา 175 "เมื่อฟ้องคดีถึงศาลแล้ว อาศัยความข่มขู่หรือคุกคามอยู่จนกว่าคดีนั้น จะได้วินิจฉัยถึงที่สุดหรือเสร็จไปเป็นประการอื่น"

มาตรา 181 "เมื่ออาศัยความข่มขู่คุกคามแล้ว ระยะเวลาที่ได้ล่วงไปก่อนนั้น ข่มขู่ไม่นับเข้าในอาชญากรรม"

มาตรา 190 "เมื่อสิทธิในส่วนที่เป็นประธานขาดอาชญากรรมแล้ว สิทธิเรียกร้อง ให้ชำระหนี้ส่วนที่เป็นอุปกรณ์อันต้องอาศัยส่วนที่เป็นประธานนั้นก็ตกเป็นอันขาดอาชญากรรมตาม กันไปด้วย แม้ถึงว่าอาชญากรรมอันพึงใช้เฉพาะแก่สิทธิเรียกร้องส่วนอุปกรณ์นั้นจะยังไม่ครบ บริบูรณ์ก็ตาม"

มาตรา 277 วรรค 2 "...เมื่อมีบริวารสิทธิสามัญกับบริวารสิทธิพิเศษ ท่านว่า บริวารสิทธิพิเศษย่อมอยู่ในลำดับก่อน"

มาตรา 295 "ข้อความจริงอันใด นอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 292 ถึง 294 นั้น เมื่อเป็นเรื่องเข้าถึงตัวลูกหนี้ร่วมกันคนใด ก็ย่อมเป็นไปเพื่อคุณและโทษแต่เฉพาะแก่ ลูกหนี้คนนั้น เว้นแต่จะปรากฏว่าขัดกับสภาพแห่งหนี้เอง"

มาตรา 940 วรรค 3 "...เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามตัวแลกเปลี่ยนแล้ว ย่อมได้สิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้ กับทั้งบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบ ตัวผู้หนี้"

มาตรา 1482 "ในกรณีจะมีสัญญาก่อนสมรส หรือสัญญาระหว่างสมรสจะระบุให้ สามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวหรือไม่ก็ตาม อีกฝ่ายหนึ่งก็ ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือน หรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวได้"

อนึ่ง ในส่วนของกรณีเฉพาะ อาจปรากฏอยู่หลังส่วนของการแจ้งความให้ทราบ ก็ได้ แต่จะมีปรากฏเช่นนั้นน้อยมากในข้อมูล เช่น

มาตรา 769 "อันจำนำย่อมระงับสิ้นไป

(1) เมื่อหนี้ซึ่งจำนำเป็นประกันอยู่นั้นระงับสิ้นไป เพราะเหตุประการอื่นมิใช่

เพราะอาศัยความ หรือ

(2) เมื่อผู้รับจำนำ สอมให้ทรัพย์สินจำนำกลับไปสู่ครอบครองของผู้จำนำ"

มาตรา 1698 "ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ส่อมตกไป

(1) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม

(2) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นผลใช้ได้ ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง

สำเร็จลง และผู้รับพินัยกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้ว
ว่าเงื่อนไขนั้นไม่อาจจะสำเร็จได้

(3) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม

(4) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สกุหาส หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้

ตั้งใจในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือ
ซึ่งสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสกุหาสไป"

องค์ประกอบส่วนที่ 3 : ขอบเขตของกฎหมายหรือสิ่งของ เป็นขอบเขตของกฎหมาย
หรือขอบเขตของสิ่งของที่ข้อมูลนั้นจะใช้ได้ตามกฎหมาย หรือเป็นขอบเขตที่ใครจะทำสิ่งใด
สิ่งหนึ่งได้ หรือเป็นขอบเขตที่สิ่งใดหรือใครจะมีคุณสมบัติเป็นอย่างไรอย่างหนึ่งได้

1) ขอบเขตของกฎหมาย เช่น

มาตรา 70 "ภายในบังคับแห่งบทมาตราก่อนนี้ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่
เหมือนบุคคลธรรมดา เว้นเสียแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่
บุคคลธรรมดาเท่านั้น"

มาตรา 949 "ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1009 บุคคลผู้ใช้เงินในเวลา
ถึงกำหนดยอมเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เว้นแต่ตนจะได้ทำการฉ้อฉลหรือมีความ
ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง..."

มาตรา 1336 "ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย"

2) ขอบเขตของสิ่งของ เป็นขอบเขตของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ใช่กฎหมาย ด้วยบทกฎหมาย หรือบทบัญญัติทางกฎหมาย

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 88 "ในความเกี่ยวพันกับบุคคลภายนอก มุลินีที่ได้รับอำนาจแล้ว มีผู้จัดการทั้งหลายเป็นผู้แทนของมุลินีนั้น"

มาตรา 184 วรรค 1 "ในส่วนสิทธิของผู้เยาว์ หรือของบุคคลวิกลจริต ไม่ว่าศาลจะได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือไม่ อันจะว่ากล่าวเอาแก่ผู้แทนโดยชอบธรรมของตานั้น อาศัยความไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้นปีหนึ่งภายหลังบุคคลนั้นได้ถึงความสามารถเต็มภูมิ หรือจนกว่าจะได้มีผู้แทนโดยชอบธรรมขึ้นใหม่"

มาตรา 310 "ในมูลหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น ลูกหนี้มีสิทธิที่จะสอบสวนถึงตัวผู้ทรงตราสารหรือสอบสวนความถูกต้องแท้จริงแห่งลายมือชื่อหรือดวงตราของผู้ทรงได้ แต่ห้ามมีความผูกพันที่จะต้องทำถึงเพียงนั้นไม่ แต่ถ้าลูกหนี้ทำการโดยสุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงใช้รู้ การชำระหนี้นั้นก็^{นี้}ไม่เป็นอันสมบูรณ์"

มาตรา 889 "ในสัญญาประกันชีวิตนั้น การใช้จำนวนเงินย่อมอาศัยความตรงซื่อหรือมรรยาทของบุคคลคนหนึ่ง"

มาตรา 1159 "ในจำนวนกรรมการนั้น แม้ตำแหน่งจะว่างไปบ้าง กรรมการที่มีตัวอยู่ก็ย่อมทำกิจการได้..."

องค์ประกอบส่วนที่ 4 : เงื่อนไข ในสาระชนิดนี้ ส่วนของเงื่อนไข คือส่วนของข้อความที่แสดงเงื่อนไขในการแจ้งข้อความให้ทราบเกี่ยวกับเงื่อนไขนั้น เงื่อนไขสามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งที่อยู่หน้าและหลังส่วนของการแจ้งข้อความให้ทราบ โดยปรากฏได้เพียงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งเท่านั้น และเงื่อนไขนั้นอาจจะปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 157 วรรค 2 "ถ้าระยะเวลานับเป็นชั่วโมง ท่านว่าระยะเวลาข้อมเริ่มต้นในทันใดนั้น"

มาตรา 172 "ถ้าลูกหนี้รับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องด้วยทำหนังสือรับสภาพให้ก็ตาม ด้วยใช้เงินให้บางส่วน ด้วยส่งดอกเบี้ยหรือด้วยให้ประกันก็ตาม หรือทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันปราศจากเคลือบคลุมสงสัยตระหนักเป็นปริยายว่า ขอมรับสภาพตามสิทธิเรียกร้องนั้นก็ตาม ท่านว่าอายุความข้อมสะดุดหยุดลง"

มาตรา 178 วรรค 2 "...ถ้ามีจำนวนเงินใดยึดไว้ เพราะข้อพิพจน์หนี้หรือสิทธิเรียกร้องยังเป็นที่โต้แย้งอยู่ อายุความก็คงสะดุดหยุดอยู่จนกว่าจะได้วินิจฉัยข้อพิพจน์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นเสร็จถึงที่สุด"

มาตรา 262 "ถ้าการเช่าอสังหาริมทรัพย์ได้โอนไปก็ดีหรือได้ให้เช่าช่วงก็ดี บุริมสิทธิของผู้ให้เช่าเดิมย่อมครอบไปถึงสังหาริมทรัพย์ซึ่งผู้รับโอน หรือผู้เช่าช่วงได้นำเข้ามาไว้ในทรัพย์สินนั้นด้วย..."

มาตรา 403 "ถ้าผู้จัดการมิได้มีบรรพเจตนาจะเรียกให้ตัวการชดใช้คืน ผู้จัดการก็ย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องเช่นนั้น"

มาตรา 454 "การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งให้คำมั่นไว้ก่อนว่าจะซื้อหรือขายนั้น จะมีผลเป็นการซื้อขาย ต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้บอกกล่าวความจำนงว่าจะทำการซื้อขายนั้นให้สำเร็จตลอดไป และคำบอกกล่าวเช่นนั้นได้ไปถึงบุคคลผู้ให้คำมั่นแล้ว"

มาตรา 700 "ถ้าค่าประกันหนี้จะต้องชำระ ณ เวลาที่กำหนดแน่นอน และ เจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ไซ้ร้ ท่านว่าผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด"

มาตรา 727 "ถ้าบุคคลคนเดียวจำนองทรัพย์สินแห่งตน เพื่อประกันหนี้กับบุคคลอื่นจะต้องชำระและได้ระบล่าดับไว้ด้วยไซ้ร้ ท่านว่าการที่ผู้รับจำนองยอมปลดหนี้ให้แก่ผู้จำนองคนหนึ่งนั้น ย่อมทำให้ผู้จำนองคนอื่นๆ ได้หลุดพ้นด้วยเพียงขนาดที่เขาต้องรับความเสียหายแต่การนั้น"

มาตรา 1093 "ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดตาย ท่านว่าทายาทของผู้นั้นยอมเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตาย เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น"

มาตรา 1491 "ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สิ้นสมรสยอมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น"

องค์ประกอบส่วนที่ 5 : ความที่แจ้งให้ทราบ คือ ข้อความที่ต้องการแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับเรื่องที่ยกมาในตอนต้นของมาตรา ซึ่งอาจเป็นผลอันสืบเนื่องมาจากเรื่องที่ยกมาข้างต้นหรือเงื่อนไขที่ยกมาข้างต้นก็ได้ หรือเป็นคุณสมบัติบางอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการกระทำใดการกระทำหนึ่ง ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ได้

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 415 วรรค 1 "บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต ย่อมจะได้ดอกผลอันเกิดแต่ทรัพย์สินนั้นตลอดเวลาที่ยังคงสุจริตอยู่"

มาตรา 403 "ถ้าผู้จัดการมิได้มีบรรพเจตนาจะเรียกให้ตัวการชดใช้คืน ผู้จัดการก็ย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องเช่นนั้น"

มาตรา 484 "ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดนั้น ย่อมไม่คุ้มผู้ขายให้พ้นจากการต้องส่งเงินคืนตามราคา เว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น"

มาตรา 814 "ตัวแทนชั่งยอมรับผิดโดยตรงต่อตัวการเงินใดกลับกันก็ฉนั้น"

มาตรา 820 "ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลาย อัน
ตัวแทน หรือตัวแทนซึ่งได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน"

มาตรา 826 วรรค 1 "อันสัญญาตัวแทน ย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน
หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน"

มาตรา 940 "ผู้รับอาวัลย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน"

มาตรา 1297 "เสนาบดีผู้รับผิดชอบในการปกครองท้องที่ มีอำนาจที่จะออกกฎ
ข้อบังคับ เพื่อตั้งสำนักงานจดทะเบียน และเพื่อกำหนดค่าธรรมเนียมที่ต้องเสียใน
การจดทะเบียน"

มาตรา 1368 "บุคคลอาจได้มาซึ่งสิทธิครอบครองโดยผู้อื่นยึดถือไว้ให้"

มาตรา 1491 "ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สิ้นสมรสย่อมแยก
จากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น"

มาตรา 1470 "ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นส่วนตัว
ย่อมเป็นสินสมรส"

องค์ประกอบส่วนที่ 6 : กรณียกเว้น คือ ส่วนของข้อความที่เป็นกรณียกเว้นของ
สิ่งที่ได้แจ้งให้ทราบไปแล้ว

ตัวอย่างเช่น

มาตรา 70 "ภายในบังคับแห่งบทมาตราก่อนนี้ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่
เหมือนบุคคลธรรมดา เว้นเสียแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่
บุคคลธรรมดาเท่านั้น"

มาตรา 484 "ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบ ย่อมไม่คุ้มผู้ขายให้พ้นจากการ
ต้องส่งเงินคืนตามราคา เว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น"

มาตรา 949 "ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1009 บุคคลผู้ใช้จ่ายเงินในเวลาถึงกำหนดย่อมเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เว้นแต่ตนจะได้ทำการฉ้อฉลหรือมีความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง..."

มาตรา 1129 "อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น"

มาตรา 1261 "ถ้ามีผู้ชำระบัญชีหลายคน การใด ๆ ที่ผู้ชำระบัญชีกระทำย่อมไม่เป็นอันสมบูรณ์ นอกจากผู้ชำระบัญชีทั้งหลายจะได้ทำร่วมกัน เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่หรือศาลจะได้กำหนดอำนาจไว้เป็นอย่างอื่นในเวลาตั้งผู้ชำระบัญชี"

มาตรา 1318 "บุคคลอาจได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์แห่งสังหาริมทรัพย์ อันไม่มีเจ้าของโดยเข้าถือเอา เว้นแต่การเข้าถือเอานั้นต้องห้ามตามกฎหมาย หรือฝ่าฝืนสิทธิของบุคคลอื่นที่จะเข้าถือเอาสังหาริมทรัพย์นั้น"

จากผลการวิเคราะห์พบว่า มีข้อมูลที่เป็นสาระชนิดนี้อยู่ 145 สาระ คิดเป็น 15.01% ของข้อมูลทั้งหมด

สรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์ชนิดของสาระของมาตราต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ สรุปได้ว่า สาระของมาตราต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ สามารถแบ่งตามเจตนาของผู้ร่างกฎหมายได้เป็น 4 ชนิดด้วยกัน คือ สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ สาระที่เป็นการให้อนุญาต สาระที่เป็นการให้คำจำกัดความ และสาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ

อนึ่ง ในบางมาตราของประมวลกฎหมายนี้ อาจมีสาระหลายชนิดร่วมกันอยู่ก็ได้ รวมทั้งในบางมาตราอาจมีหลายวรรค ซึ่งในแต่ละวรรคก็อาจมีสาระหลายชนิดร่วมกันอยู่

ก็ได้ เช่น มีสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับร่วมอยู่กับสาระที่เป็นคำอนุญาต หรือมีสาระที่เป็น การแจ้งความให้ทราบร่วมอยู่กับสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

มาตรา	สาระที่เป็นการให้อนุญาต	สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ
241	"ผู้ใดเป็นผู้ครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหน้ อื่นเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งครองนั้นไซ้ ท่านว่าผู้นั้นจะยึดหน้ทรัพย์สิน สินนั้นไว้จนกว่าจะได้ชำระหน้ก็ได้"	แต่ความที่กล่าวนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับเมื่อหน้สิน ยังไม่ถึงกำหนด"
493	"ในการขายฝาก คู่สัญญาจะตกลงกันไม่ให้ ผู้ซื้อจำหน้ทรัพย์สินซึ่งขายฝากก็ได้"	ถ้าและผู้ซื้อจำหน้ทรัพย์สินนั้นฝ่าฝืนสัญญา ไซ้ ก็ต้องรับผิดชอบผู้ขายในความเสียหาย ใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น"
607	"ผู้รับจ้างจะเอาการที่รับจ้างทั้งหมด หรือ แบ่งการแต่บางส่วนไปให้ผู้รับจ้างช่วงทำอีก ทอดหน้ก็ได้ เว้นแต่สาระสำคัญแห่งสัญญานั้น จะอยู่ที่ความสามารถของตัวผู้รับจ้าง"	แต่ผู้รับจ้างคงต้องรับผิดชอบเพื่อความปลอดภัย หรือความผิดอย่างใด ๆ ของผู้รับจ้างช่วง"

มาตรา	สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ	สาระที่เป็นการทำอนุญาต
1425	"ค่าใช้จ่ายอันเป็นการจรรนั้น ท่านว่าเจ้าของต้องเป็นผู้ออก	แต่เพื่อจะออกค่าใช้จ่ายเช่นว่านี้ หรือค่าใช้จ่ายตามความในมาตราก่อน เจ้าของจะจำหน่ายทรัพย์สินบางส่วนก็ได้ เว้นแต่ผู้ทรงสิทธิเก็บกินจะเต็มใจตรองเงินตามที่จำเป็น โดยไม่คิดดอกเบี้ย"

มาตรา	สาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ	สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ
718	"จำนวนข้อมครอบไปถึงทรัพย์สินทั้งปวงอันติดพันอยู่กับทรัพย์สินซึ่งจำนอง	แต่ต้องอยู่ในบังคับซึ่งท่านจำกัดไว้ในสามมาตราต่อไปนี้"
952	"อันการรับรองด้วยสออดเข้าแก้หน้านั้น สอมทำด้วยเขียนระบุความลงบนตัวแลกเงิน และลงลายมือชื่อของผู้สออดเข้าแก้หน้า	อนึ่งต้องระบุลงไว้ว่าการรับรองนั้นทำให้เพื่อผู้ใด ถ้ามิได้ระบุไว้เช่นนั้นท่านให้ถือว่าทำให้เพื่อผู้สั่งจ่าย"
1359	"เจ้าของรวมคนหนึ่ง ๆ อาจใช้สิทธิอันเกิดแต่กรรมสิทธิ์ครอบไปถึงทรัพย์สินทั้งหมดเพื่อต่อสู้บุคคลภายนอก	แต่ในการเรียกร้องเอาทรัพย์สินคืนนั้น ท่านว่าต้องอยู่ในบังคับแห่งเงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา 302 แห่งประมวลกฎหมายนี้"

จากข้อมูลพบว่า ในบางมาตราของประมวลกฎหมายนี้ อาจมีสาระชนิดเดียวกัน เกิดซ้ำกันหลายครั้งในแต่ละวรรคต่าง ๆ ของมาตราก็ได้

ตัวอย่างเช่น

- 1) การเกิดซ้ำกันของสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข เช่น
 มาตรา 118 "การแสดงเจตนาลงด้วยสัญญากับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ท่านว่า
 เป็นโมฆะ แต่ข้อไม่สมบูรณ์อันนี้ ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ทำการโดย
 สุจริต และต้องเสียหายแก่การแสดงเจตนาลงนั้น"*
- 2) การเกิดซ้ำกันของสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข เช่น
 มาตรา 580 "ถ้าไม่มีกำหนดโดยสัญญาหรือจารีตประเพณีว่า จะพึงจ่าย
 สินจ้างเมื่อไร ท่านว่าพึงจ่ายเมื่องานได้ทำแล้วเสร็จ ถ้าการจ่ายสินจ้างนั้นได้กำหนดกันไว้
 เป็นระยะเวลา ก็ให้พึงจ่ายเมื่อสุดระยะเวลาเช่นนั้นทุกคราวไป"
- 3) การเกิดซ้ำกันของสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ (แบบมีเงื่อนไข+แบบไม่มี
 เงื่อนไข) เช่น

* ผู้วิจัยได้ใช้ตัวอักษรตรง และตัวอักษรเอียง เพื่อแยกแยะให้เห็นว่า ข้อความ
 ที่เป็นตัวอักษรตรงนั้นเป็นสาระหนึ่ง และข้อความที่เป็นตัวอักษรเอียงก็เป็นอีกสาระหนึ่ง ซึ่ง
 ทั้งสองสาระนี้เป็นสาระชนิดเดียวกัน และเกิดซ้ำกันอยู่ในมาตราหนึ่ง

มาตรา 139 "ถ้าบุคคลหนึ่งผู้ใดตั้งระบิวไว้ในมาตรา 137 ให้สัตยาบันแก่โมฆีษะกรรม ท่านให้ถือว่าการณ์นั้นเป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก แต่ข้อนี้หาอาจจะกระทบกระทั่งถึงสิทธิทั้งหลายของบุคคลภายนอกได้ไม่"

4) การเกิดซ้ำกันของสาระที่เป็นการให้อนุญาต เช่น

มาตรา 1374 วรรค 1 "ถ้าผู้ครอบครองถูกรบกวนในการครอบครองทรัพย์สิน เพราะมีผู้สอดเข้าเกี่ยวข้องกับโดยมิชอบด้วยกฎหมายไซ้ ท่านว่าผู้ครอบครองมีสิทธิจะให้ปลดเปลื้องการรบกวนนั้นได้ ถ้าเป็นที่น่าวิตกว่าจะยังมีการรบกวนอีก ผู้ครอบครองจะขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้"

5) การเกิดซ้ำกันของสาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ เช่น

มาตรา 130 วรรค 1 "การแจ้งเจตนาทำให้แก่บุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง ย่อมมีผลนับแต่เวลาที่ไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้นเป็นต้นไป แต่ถ้าบอกก่อนไปถึงผู้นั้นก่อนแล้ว หรือพร้อมกันไซ้ แสดงเจตนานั้นก็ย่อมตกเป็นอันไร้ผล..."

นอกจากนี้ ยังมีสาระอีกชนิดหนึ่งซึ่งพบอยู่น้อยมากในประมวลกฎหมายนี้ คือ สาระที่เป็นการฉีกเว้น ซึ่งพบเพียง 0.21 % ของข้อมูลทั้งหมดเท่านั้น เป็นสาระที่อยู่ในมาตราซึ่งยกเว้นมาตราที่มาก่อน ดังเช่น ในมาตรา 1692 ต่อไปนี้

มาตรา 1692 "เว้นแต่ผู้ทำพิธีกรรมจะได้กำหนดไว้ในพิธีกรรมเป็นอย่างอื่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยทรัพย์สินที่ได้รับมอบไว้ ผู้ปกครองทรัพย์สินมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ปกครองตามความหมายในบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายนี้"

การที่ข้อมูลของสาระชนิดนี้ มีอยู่น้อยมาก ทำให้ผู้วิจัยไม่นำเอาสาระชนิดนี้มากล่าวเป็นสาระหลักที่สำคัญ ดังสาระอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไปแล้ว

และเป็นที่น่าสนใจที่ว่า สาระที่เป็นคำจำกัดความจะไม่เกิดร่วมกับสาระชนิดอื่น
เลย และจะไม่เกิดซ้ำกันเองหลายครั้งในแต่ละวรรคของมาตรา

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะเสนอผลการศึกษาวิจัยนลึลลในระดบรูปวากยสัมพันธ์ซึ่งการ
ศึกษานี้จะศึกษารูปวากยสัมพันธ์ของสาระชนิดต่าง ๆ ว่าในสาระแต่ละชนิดมีรูปวากยสัมพันธ์
ที่เฉพาะอย่างไร และจะเสนอผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนิดของสาระกับรูป
วากยสัมพันธ์ว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย